

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

«__» _____ 2024 р.

Гарант освітньої програми

Олена ПЕТРОВА

«25» 06 _____ 2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Основи охорони праці»

Галузь знань	18 «Виробництво та технології»
Спеціальність	181 «Харчові технології»
Освітньо-професійна програма	Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 181 «Харчові технології»
Освітній ступінь	Бакалавр
Семестр	7 семестр
Форма здобуття освіти	денна
Викладач	Вячеслав КУРЕПІН, доцент кафедри методики професійного навчання, e-mail - kurepin@mnaeu.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри методики професійного навчання (протокол № 8 від «10» травня 2024 року).

Завідувач кафедри, доцент
Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету (протокол № 10 від 12 червня 2024 року).

Голова науково-методичної комісії, доцент
Розглянуто на засіданні вченої ради факультету ТВПШТСБ

(протокол № 13 від «25» червня 2024 року).
Голова вченої ради, професор

Каріне ГОРБУНОВА

Володимир МАРТИНЕНКО

Михайло ГИЛЬ

Миколаїв
2023

КУРЕПІН

Основи охорони праці: доцент Вячеслав

1. Призначення навчальної дисципліни «Основи охорони праці».

Для забезпечення високого рівня якості освіти методика викладання повинна бути направлена не лише на дослідження теоретико-методичних аспектів, а і на готовність молодого фахівця до реалізації знань на практиці. Вагому роль у підготовці молодих фахівців відіграють заклади вищої освіти. Під час навчання молодий фахівець повинен отримати не лише знання, вміння й компетенції, а і практичний досвід. Підходи до навчання й отримання вищої освіти не повинні бути обмежені знаходженням здобувачів вищої освіти в аудиторії. Як відомо, найкраще вчиться людина, якщо її роль активна, коли може бути проявлена ініціатива у вирішенні поставленого завдання, коли розкриваються особистісні якості людини. Особливо актуальним є питання у контексті інтеграції вищої освіти до Європейського освітнього простору, її адаптації до високого рівня конкуренції із європейськими закладами вищої освіти, у тому числі у контексті формування кваліфікованих кадрів для ринку праці. З огляду на суттєвий вплив глобалізаційних трансформацій (соціальна глобалізація), у тому числі у освітньому просторі, експерти Всесвітнього економічного форуму у Давосі сформувавши ключові навички, якими повинні володіти молоді фахівці з метою успішного працевлаштування, адаптації до умов ринку праці й кар'єрного зростання: комплексне розв'язання проблем; критичне мислення; креативність; взаємодія з людьми; вміння керувати людьми; емоційний інтелект, вміння формувати власну точку зору та приймати рішення; орієнтація на клієнта; вміння вести переговори; гнучкість розуму.

Актуальність формування зазначених навичок пов'язана із тим, що сучасні роботодавці дедалі частіше шукають не просто виконавців, а людей, які готові мислити поза шаблонами. Працівник майбутнього повинен бачити «крізь час» й втілювати у життя ідеї, які до нього ніхто не пропонував. Технологічна грамотність й емоційний інтелект повинні бути доповнені розумінням емоції, намірами й мотивацією людей, вмінням керувати їх у належне русло. В основу навичок увійшла когнітивна гнучкість або гнучкість розуму – вміння обмірковувати декілька речей одночасно. Саме тому підготовка молодого фахівця у закладах освіти повинна бути налаштована на навчання спілкуванню з людьми, вмінню керувати, розуміти й домовлятися, здатності приймати рішення, генерувати й сприймати креативні ідеї. Майбутнє – це період, коли головною цінністю стає мозок, емоції й розвиток. Сучасність вимагає від фахівця з вищою освітою вчитися і далі на робочому місці, темпи зміни життя в усіх напрямках набирають обертів, і для того щоб встигнути за ним, необхідно постійно адаптуватися.

Отже, якщо молодь має знання і компетенції, які формують її світогляд, власну думку, можливість реалізовувати та експериментувати на практиці, це дасть йому можливість у майбутньому легко змінювати себе залежно від умов середовища у якому він буде знаходитися. Для цього у молоді необхідно розвивати творчий потенціал, можливість мислити, обґрунтовувати поставлені завдання та вирішувати їх. Підвищення вимог до молодого фахівця обумовлена потребами ринку праці, особливо у галузях економіки, які потребують розробки й впровадження нових інноваційних рішень.

Навчальна дисципліна «Основи охорони праці» дозволяє розвивати логічне мислення та спонукає до саморозвитку з огляду на динамічність зміни процесів та явищ в усіх галузях та сферах формування відповідальності за особисту та колективну безпеку, усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях, у різних сферах професійної діяльності.

2. Мета навчальної дисципліни. «Основи охорони праці».

Метою навчальної дисципліни є надання компетентностей для здійснення ефективно професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах, формування у здобувачів вищої освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях. Предметом навчальної дисципліни є вивчення факторів виробничого середовища, організаційно-технічних і санітарно-гігієнічних умов, у яких здійснюється трудова діяльність людини, а також системи правових заходів щодо виконання правил охорони праці, техногенної та пожежної безпеки.

Об'єктом навчальної дисципліни є праця (трудова діяльність). Об'єктами аналізу можуть бути фактичний стан умов і характер праці на робочих місцях, одержання й узагальнення достовірної інформації, необхідної для встановлення пріоритетності в розробці та проведенні заходів, спрямованих на поліпшення і оздоровлення умов праці на виробництві тощо. Ціль і завдання курсу - набуття здобувачами вищої освіти компетентностей ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Вивчення курсу «Основи охорони праці» проводиться на заключному етапі підготовки здобувача вищої освіти і спирається на знання ряду дисциплін: фізики, органічна хімія, теплотехніка, електротехніка, вищої математики, загальні технології харчової промисловості, процеси апарати харчових виробництв, безпеки життєдіяльності, автоматизація виробничих процесів.

3. Компетентності. «Основи охорони праці».

Компетентності здобувачів обумовлені освітньою програмою «Харчові технології» й передбачають отримання відповідних результатів навчання, використання методів й форм оцінювання. Програмні компетентності включають інтегральні компетентності, загальні компетентності, фахові компетентності. Програмні компетентності передбачають отримання здатності розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері професійної діяльності з безпеки на виробництві, а також у процесі дослідження та здійснення інновацій, що характеризується невизначеністю умов і вимог ринкового середовища. Загальні компетенції передбачають здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здобувачі вищої освіти повинні проводити аналіз діяльності суб'єкту ринку (теоретичні знання, методичні засади, практичну навичку) з метою прийняття управлінських рішень.

Таблиця № 1 Компетентності здобувачів вищої освіти

Компетентності	Змістовність
Загальні	ЗК 01. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності.
	ЗК 03. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
	ЗК 06. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	ЗК 08. Здатність працювати автономно.

4. Програмні результати. «Основи охорони праці».

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають: в оцінці виробничого середовища на відповідність санітарно-гігієнічним вимогам; володінні базовими організаційними методами збереження життя, здоров'я та працездатності виробничого персоналу, профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності на робочому місці, у виробничому колективі в обсязі, необхідному для виконання професійних обов'язків на первинній посаді; здійсненні організаційну діяльність у первинному трудовому колективі (підрозділі) з обов'язковим додержанням і виконанням вимог охорони праці; оцінці технологічних процесів та обладнання на відповідність вимогам безпеки; обґрунтуванні вибору оптимальних умов і режимів праці в галузі діяльності на основі сучасних досягнень в сфері охорони праці; виконанні виробничо-технологічних функцій із обов'язковим додержанням і забезпеченням усіх вимог гігієни і безпеки праці. Здобувачі вищої освіти повинні навчитися: використовувати положення законодавчих актів і нормативно-правових документів з охорони праці та промислової безпеки у своїй діяльності; оцінювати санітарно-гігієнічні умови і рівень безпеки праці; володіти основними методами збереження життя, здоров'я та працездатності працівників під час майбутньої професійної діяльності у межах своєї компетенції на первинній посаді; виконувати професійні функції, обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці (первинної посаді).

Таблиця № 2 Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти

Заплановані результати навчальної дисципліни	Змістовність
	ПРН 01. Знати і розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі харчових технологій.
	ПРН 10. Впроваджувати системи управління якістю та безпечністю харчових продуктів.
	ПРН 12. Вміти проєктувати нові та модернізувати діючі підприємства, цехи, виробничі дільниці із застосуванням систем автоматизованого проєктування та програмного забезпечення.
	ПРН 16. Дотримуватися правил техніки безпеки та проводити технічні та організаційні заходи щодо організації безпечних умов праці під час виробничої діяльності.

5. Опис.

«Основи охорони праці»

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість змістових модулів – 4

Загальна кількість годин – 90 год.

Рік вивчення - 4

Семестр – 7

Галузь знань 18 «Виробництво та технології»

Спеціальність 181 «Харчові технології»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Ступень вищої освіти – бакалавр

Кафедра методики професійного навчання

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Ключові слова: охорона праці, працездатність, колективна безпека, безпека, робоче місце, нещасні випадки, професійні захворювання, виробництво, умови праці.

Keywords: labor protection, working capacity, collective safety, security, workplace, accidents, occupational diseases, production, working conditions.

Календарний план з навчальної дисципліни

Таблиця № 3 Теми, розподіл навчального часу, терміни виконання завдань

Змістовні модулі курсу			Теми	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Терміни контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовий модуль № 1. Правові та організаційні основи охорони праці.	0,15	6,0	Тема № 1. Вступ. Загальні питання охорони праці.	0	0	5	1 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,29	6,0	Тема № 2. Правові та організаційні основи охорони праці.	2	2	5	2 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,29	6,0	Тема № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці на підприємствах АПК.	2	2	5	3 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,35	6,0	Тема № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.	2	2	6	5 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
Змістовий модуль № 2. Основи фізіології, гігієни праці.	0,35	6,0	Тема № 5. Основи фізіології та гігієни праці.	2	2	6	7 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,26	6,0	Тема 6. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу).	2	0	6	8 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,26	6,0	Тема 7. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу).	0	2	6	9 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
Змістовий модуль № 3. Основи виробничої безпеки.	0,35	6,0	Тема 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств.	2	2	6	11 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,35	6,0	Тема № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.	2	2	6	13 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
Змістовий модуль № 4. Основи пожежної безпеки	0,35	6,0	Тема № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	2	2	6	15 тиждень	Екзамен період заліково-екзаменаційної сесії
Всього	3,06	60	-	16	16	58	-	-

Примітка: виконання здобувачем індивідуальних завдань за темою дослідження

6. Порядок та критерії оцінювання. «Основи охорони праці».

Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача.

Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, проведення наукових досліджень, підготовку наукових публікацій, матеріалів до щорічного круглого столу та міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій з актуальних питань охорони праці в сучасних умовах, виконання індивідуальних завдань.

Таблиця № 4 Оцінка за змістовні модулі, теми за видами виконання завдань

№	Змістові модулі	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max
Змістовий модуль № 1.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	4	2,0	3,0	8,0	12,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	4	0,8	2,0	3,2	8,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	4	0,8	1,0	3,2	4,0
	Разом по першому змістовому модулю				14,4	24,0
Змістовий модуль № 2.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	3	2,0	3,0	6,0	9,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	3	0,8	2,0	2,4	6,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	3	0,8	1,0	2,4	3,0
	Разом по другому змістовому модулю				10,8	18,0
Змістовий модуль № 3.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	2	2,0	3,0	4,0	6,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	2	0,8	2,0	1,6	4,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	2	0,8	1,0	1,6	2,0
	Разом по третьому змістовому модулю				7,2	12,0
Змістовий модуль № 4.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	1	2,0	3,0	2,0	3,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	1	0,8	2,0	0,8	2,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	1	0,8	1,0	0,8	1,0
	Разом по четвертому змістовому модулю				3,6	6,0
Разом по чотирьох змістових модулів					36,0	60,0
Екзамен					24,0	40,0
Разом					60,0	100,0

Здобувачі, що набрали менше 36 балів до екзамену з навчальної дисципліни не допускаються. До складання екзамену такі здобувачі можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів і виконають усі передбачені програмою завдання.

Питання до екзамену з навчальної дисципліни:

1. Нормативно-правова база ЄС у сфері безпеки і гігієни праці щодо гармонізації умов безпеки та гігієни праці на виробництві.
2. Розвитку українського законодавства у сфері безпеки і гігієни праці, узгодження національного законодавства з нормативно-правовою базою Європейського Союзу.
3. Система охорони праці та її елементи, управління безпекою праці.
4. Конституція України як гарант конституційного права тих хто працює на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності
5. Конституція України як гарант соціальних прав на охорону праці соціально захищених робітників.
6. Правове регулювання охорони праці у Кодексі законів про працю.
7. Регулювання відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища у Законі України «Про охорону праці».
8. Пожежна безпека, питання захисту населення від пожеж у Кодексі цивільного захисту України.
9. Злочини проти безпеки виробництва, адміністративна та кримінальна відповідальність посадових осіб і працівників підприємств за порушення законодавства про охорону праці.
10. Реєстр нормативно-правових актів охорони праці, формування єдиного обліку та інформаційного фонду цих актів.
11. Здійснення державного управління охороною, компетенції та повноваження органів державного управління охороною праці.
12. Державний нагляд за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.
13. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці на підприємстві.
14. Суб'єкт управління охороною праці на підприємстві його організаційна форма та підпорядкування.
15. Суб'єкт співпраці роботодавця з найманими працівниками та їх представниками, призначення та її склад.
16. Забезпечення роботодавцем додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.
17. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці, мета атестації та відповідальність за її проведення.
18. Вивчення факторів виробничого середовища і трудового процесу під час атестації робочих місць за умовами праці.
19. Дослідження шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища під час атестації робочих місць за умовами праці.
20. Оцінка технічного стану виробничого обладнання під час атестації робочих місць за умовами праці.
21. Результати комплексної оцінки робочого місця під час атестації робочих місць за умовами праці, відомості про результати атестації робочих місць.
22. Виконання вимог Закону України «Про охорону праці» щодо навчання з питань охорони праці на підприємствах, види навчання.
23. Організація спеціального навчання та перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві.
24. Організація та проведення інструктажів з охорони праці на підприємстві осіб, які приймаються на постійну чи тимчасову роботу.
25. Організація та проведення інструктажів з охорони праці з працівниками при подальшій роботі на підприємстві.
26. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи на підприємствах.
27. Загальні поняття про виробничий травматизм та професійні захворювання, нещасний випадок на виробництві.
28. Причини виникнення та класифікація заходів щодо попередження та усунення причин ви-

робничого травматизму і професійної захворюваності.

29. Фізична праця, функціональний стан організму людини при фізичній праці, зниження працездатності при фізичній роботі.
30. Розумова праця, функціональний стан організму людини при розумовій праці, психологічні ознаки стомлення при розумовій роботі.
31. Працездатність, фактори працездатності, вплив інтенсивності роботи на працездатність.
32. Тимчасове зниження працездатності під впливом навантаження, ознаки розвитку стомлення при фізичній та розумовій роботі.
33. Патологічний стан людини, що розвивається внаслідок хронічної фізичної чи психологічної перенапруги, прояв та ознаки перевтоми.
34. Основні поняття про умови праці за Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.
35. Фактори середовища і трудового процесу які викликають професійну *патологію*, тимчасове або стійке зниження працездатності, їх характеристика та класифікаційні ознаки.
36. Основні показники мікроклімату повітря робочої зони, їх вплив на організм працюючих.
37. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії атмосферного тиску.
38. Вплив електромагнітних полів на організм людини, первинні та клінічні прояви дії електромагнітної енергії.
39. Умови праці при дії неіонізуючих електромагнітних полів та випромінювань, захист людини від небезпечного впливу електромагнітних випромінювань.
40. Поняття «іонізуюче випромінювання», види випромінювань, шляхи надходження радіоактивних речовин до людського організму.
41. Особливості дії іонізуючого випромінювання на організм людини, внутрішнє опромінення організму.
42. Основні принципи радіаційної безпеки, засобами захисту від дії іонізуючого випромінювання на організм людини.
43. Шум у виробничих умовах, негативний вплив шуму на продуктивність праці та здоров'я людини.
44. Шумова хвороба, захист людей від шкідливого впливу шуму.
45. Інфразвук, джерела інфразвуку, класифікація, несприятливий вплив на організм людини.
46. Засоби та методи боротьби з інфразвуком на робочих місцях, визначення класу умов праці та контроль за рівнем виробничого шуму.
47. Ультразвук, вплив звукових і ультразвукових коливань на організм робітників, боротьба із ультразвуком.
48. Вібрація, причини появи вібрації, способи передачі вібрації на тіло людини.
49. Виробнича вібрація, вплив вібрації на організм людини, гігієнічне та технічне нормування вібрації.
50. Виробниче освітлення приміщень, класифікація, вплив на емоційний стан, працездатність, продуктивність і безпеку праці працівника.
51. Організація штучного освітлення виробничих приміщень, джерела штучного освітлення.
52. Іонізація повітря, ступінь іонізації повітря, види іонів та їх вплив на тих хто працює.
53. Види іонізації повітря, біологічна дія іонізованого повітря на організм людини.
54. Хімічний фактор виробничого середовища, як фактор розвитку загальних та професійних захворювань.
55. Виробничий пил, елементи гігієнічної характеристики виробничого пилу.
56. Ефект сумачії дії виробничого пилу на організм людини, захворювання, які пов'язані зі шкідливим впливом пилу на здоров'я працюючої людини.
57. Біологічні фактори безпеки, їх властивості, збудники інфекційних захворювань, джерела інфекції та шляхи розповсюдження епідемічного процесу.
58. Профілактика інфекційних захворювань, основні методи профілактики інфекцій.
59. Поняття про вірус, основна безпека, вірусна пандемія та епідемія.

60. SARS-CoV-2, теорія походження вірусу, джерела інфекції, стримання поширення COVID-19 у світі та в Україні.
61. Шляхи поширення вірусу SARS-CoV-2, *зберігання збудника на поверхнях*.
62. Дія вірусів на організм, особливості пневмонії COVID-19.
63. Основні симптоми COVID-19, захисна реакція людини на дію вірусу.
64. *Головні стадії* розвитку коронавірусної хвороби, *вплив COVID-19 на різні частини тіла* людини.
65. Профілактика коронавірусу та зменшення ризику його поширення, *правила захисту в умовах пандемії*.
66. Запобігання поширенню інфекції COVID-19, захист здоров'я тих хто працює в умовах карантину.
67. Самоізоляція, як засіб зупинки розповсюдження вірусу COVID-19, правила самоізоляції.
68. Генеральний план підприємства, принципи формування плану підприємства.
69. Санітарно-захисна зона підприємства, підпорядкування території санітарно-захисної зони.
70. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства.
71. Вимоги до виробничих та допоміжних приміщень.
72. Робоче місце, як основна ланка виробничого процесу й елемент структури підприємства, раціональне планування робочого місця.
73. Допуск до ведення робіт з підвищеною небезпекою на підприємстві, наряд допуск на виконання робіт підвищеної небезпеки.
74. Відповідальність за безпеку виконання за нарядом-допуском робіт, обов'язки осіб щодо організації проведення робіт підвищеної небезпеки.
75. Підготовка робочого місця і допуск бригади до роботи, контроль за проведенням робіт за наряд-допуском та дотриманням правил безпеки.
76. Оформлення наряд-допуск на виконання робіт підвищеної небезпеки.
77. Вимоги безпеки до технологічного обладнання, методи забезпечення безпеки.
78. Поразка людини електричним струмом, вплив електричного струму на організм людини.
79. Характер впливу електричного струму на організм людини, наслідки ураження.
80. Шляхи проходження струму через тіло людини, їх вплив на організм людини.
81. Захист працюючих на підприємстві від електротравматизму.
82. Перша допомога при ураженні електричним струмом.
83. Категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою, методика визначення категорій.
84. Класифікація будівель та споруд за ступенем вогнестійкості.
85. Загальні поняття про технічні засоби протипожежного захисту, їх склад, призначення.
86. Пожежний інвентар та інструмент, як засіб ліквідації невеликих осередків пожежі у початковій стадії їх розвитку, їх склад, призначення.
87. Припинення горіння вуглекислотними вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
88. Припинення горіння порошковими вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
89. Припинення горіння пінними вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
90. Припинення горіння аерозольними вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
91. Дії кожного хто виявив ознаки пожежі (горіння).
92. Дії посадової особи об'єкта, що прибула на місце пожежі.
93. Дії під час проведення евакуації та гасіння пожежі.
94. Дії особи яку пожежа застала у приміщенні.
95. Заходи щодо рятування потерпілих з будинків, які горять, та під час гасіння пожежі.
96. Перша допомога при опіках.
97. Перша допомога при отруєнні чадним газом.
98. Організація та проведення спеціального навчання (пожежно-технічний мінімум) та перевірки знань з пожежної безпеки на підприємстві.
99. Організація та проведення інструктажів з питань пожежної безпеки на підприємстві.
100. Організація та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань на підприємстві.

7. Політика курсу. «Основи охорони праці».

Коли люди гинуть на війні або вмирають від невиліковних хвороб, з цим злом хоча і важко примиритись, однак його неминучість ще можна зрозуміти. Коли ж у мирний час у звичайній повсякденній праці люди отримують каліцтва, від яких стають інвалідами або вмирають, якщо це трапляється з сотнями, тисячами здорових людей найчастіше молодого і середнього віку, то подібне явище сприймається не тільки трагічно, воно просто не вкладається у свідомість. Людство впоралося з епідеміями чуми, віспи, холери та інших хвороб, знайшло способи боротьби з багатьма захворюваннями, шукає шляхи продовження життя, стримування війн, але дотепер не навчилося надійно захищати людину, її здоров'я в процесі повсякденної праці. Міжнародна статистика свідчить, що в наш час травматизм може бути прирівняний до епідемії. Так, за даними Всесвітньої організації охорони праці смертність від нещасних випадків на сьогодні займає третє місце після серцево-судинних і онкологічних захворювань, причому переважно гинуть працездатні люди віком до 40 років.

Актуальність тематики, що висвітлюється у навчальному курсі, обумовлює важливу роль охорони праці, як суспільного чинника, оскільки, якими б вагомими не були трудові здобутки, вони не можуть компенсувати людині втраченого здоров'я, а тим більше життя - те і інше дається лише один раз. Необхідно пам'ятати, що через нещасні випадки та аварії гинуть на виробництві не просто робітники та службовці, на підготовку яких держава витратила значні кошти, а перш за все люди - годувальники сімей, батьки та матері дітей. Розуміння процесів та явищ здобувач опанує під час лекційних й практичних занять, консультацій з навчальної дисципліни.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом за тематикою навчального курсу. Пізнавальна діяльність здобувачів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню здобувачів до творчої активності. Основною метою проведення поглиблених досліджень є формування практичних навичок, вміння аналізувати процеси та явища, обґрунтовувати можливі рішення, робити висновки та узагальнювати практичні напрями нейтралізації загроз на різних рівнях (від глобального до локального). Самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування на практиці. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань.

«Основи охорони праці» – обов'язкова дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх бакалаврів необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань охорони праці, з питань гігієни праці, виробничої санітарії, техногенної та пожежної безпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони здоров'я та життя працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності. При вивченні дисципліни використовуються можливості виконання тестових завдань, індивідуальних завдань самопідготовки, творчих робіт, підготовки наукових публікацій, формування доповідей, участі у міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, міжнародних та всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт з охорони праці, щорічних круглих столів з питань актуальних проблем безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління з метою нейтралізації загроз різного характеру та гарантування безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

8. Інформаційні джерела. «Основи охорони праці».

Перелік рекомендованих джерел

8.1. Базова література

1. Курепін В. М. Основи охорони праці : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти аграрної галузі. Миколаїв : МНАУ, 2022. 347 с.
2. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с.
3. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / В. М. Курепін, Д. Д. Марченко, Д. В. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с.
3. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третьякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.,2019 – 454 с.
4. Основи охорони праці [Електронний ресурс] : метод. реком. щодо виконання завдань дистанційного навчання під час карантину для студентів денної форми навчання МНАУ з дисципліни "Основи охорони праці" освітнього ступеню: "Бакалавр" / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 52 с.
5. Курепін В.М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя [Електронний ресурс] / В. М. Курепін : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с.

8.2. Допоміжна література

1. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2019.- 384 с.
2. Цивільний захист : підруч. / О. І. Запорожець та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 264 с.
3. Основи охорони праці / [В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін.]; за ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2019. – 480 с.
4. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третьякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.,2019 – 454 с.
5. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 1. «Вступ. Загальні питання охорони праці» : план конспект для самостійної роботи студентів МНАУ та дистанційного навчання з дисципліни «Основи охорони праці» / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 33 с.
6. Основи охорони праці: модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 2. «Правові та організаційні основи охорони праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 25 с.
7. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 3. «Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК» : конспект лекцій / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с.
8. Основи охорони праці : змістовий модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони

- праці». Тема № 4. «Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с.
9. Основи охорони праці : змістовний модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 5. «Основи фізіології та гігієни праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 20 с.
10. Основи охорони праці : змістовний модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 6. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 61 с.
11. Основи охорони праці : змістовний модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 7. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021с. 41.
12. Основи охорони праці : змістовний модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 8. «Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств» : конспект лекції / уклад : В.М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 32 с.
13. Основи охорони праці : змістовний модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 9. «Загальні вимоги безпеки. Електробезпека» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 36 с.
14. Основи охорони праці : змістовний модуль № 4. «Основи пожежної безпеки». Тема № 10. «Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 45 с.
15. Охорона праці в галузі : змістовний модуль 1 «Нормативно-правові акти охорони праці». Тема 1 «Соціальний діалог та партнерство з питань охорони праці в Україні» :конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 29 с.
16. Охорона праці в галузі : змістовний модуль № 1. Нормативно-правові акти охорони праці. Тема 2. Правове регулювання організації охорони праці в Україні : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 21 с.
17. Курепін В. М. Інноваційні технології в сучасному землеробстві // Тенденції та виклики сучасної аграрної науки: теорія і практика : матеріали III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Київ, 20-22 жовтня 2021 року. Київ : НУБіП, 2021. С. 152-155.
18. Курепін В. М. Особливості системи управління охороною праці в аграрних підприємствах: економічні аспекти розвитку. *Modern Economics*. 2021. № 29(2021). С. 107-114.
19. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління розвитком персоналу та його конкурентно-спроможністю // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 104-107.
20. Запорожець Д. В., Курепін В. М. Дослідження виробничого травматизму та професійних захворювань // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 212-214.
21. Курепін В.М. Особливості виконання функцій з охорони праці посадовими особами підприємств // Актуальні проблеми трудових відносин під час воєнного стану : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 27 квітня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 32-34.
22. Курепін В. М. Використання ризик орієнтованого підходу у системі управління охороною праці на підприємстві // Економіко-правові дискусії : матеріали III міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 30 квітня 2022 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2022. С. 135-138.
23. Курепін В. М., Блащук В. В. Вдосконалення правового регулювання трудових відносин в

- Україні: суспільні та приватні інтереси // Економіко-правові дискусії : матеріали III міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 30 квітня 2022 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2022. С. 335-338.
24. Блащук В. В., Курепін В. М. Запобігання виробничим ризикам заснованих на принципах усунення небезпек // Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків, м. Львів, 12 травня 2022 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. С. 106-107.
25. Курепін В. М. Пріоритети державної політики щодо розвитку трудових відносин в умовах воєнного часу на підприємствах аграрного профілю // Незалежність України: права людини та національна безпека : матеріали Другої міжнародної науково - практичної конференції, м. Львів, 20 травня 2022 р. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2022. С. 333-336.
26. Демченко А. В. Реформи ринку праці під час карантинних заходів у зв'язку з поширенням COVID-19 в Україні // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 17-20.
27. Сміренін В. О. Кодекс законів про працю України як інструмент системи управління безпекою та здоров'ям працівників на підприємствах аграрного профілю // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 88-91.
28. Єгіазарян А. С. Умови праці та фактори їх формування // Перспективна техніка і технології – 2021 : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, 21-23 вересня 2021 р., м. Миколаїв. Т. 1 / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 40-43.
29. Дуда Є. О. Порівняльна характеристика фізичної та розумової праці // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 84-86.
30. Курепін В. М. Особливості побудови систем та механізмів управління кадровою безпекою на аграрних підприємствах. *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 54-61.
31. Курепін В. М. Планування та фінансування заходів з охорони праці на підприємстві // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 16-17 листопада 2022 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. – С. 45 – 49.
32. Курепін В. М. Смертельні сюрпризи війни: як мінування території України може спричинити нещасні випадки // Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - Earth Day, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 10-13.
33. Курепін В.М. Система забезпечення безпеки праці та мінімізації випадків травматизму на малих аграрних підприємствах // Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., 4-5 травня 2023 року, м. Одеса. Одеса : ОДАБА, 2023. С. 141-145.
34. Піндера М.В., Курепін В. М. Фактори зниження нещасних випадків та травматизму на підприємствах аграрного профілю // Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : зб. наук. праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків та XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. 11 травня 2023 р. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. С. 146-148.
35. Курепін В. М. Забезпечення трудових прав в умовах воєнного стану // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр.наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 17 травн. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук.

парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС 2023. С. 316-319.

36. Лотарева Д. Використання інноваційних технологій та методів управління виробничими процесами за допомогою штучного інтелекту // Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 77-80.

37. Іваненко В. С. Деякі методи оцінки професійних ризиків // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 55-59.

38. Лотарева Д. В. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 86-90.

39. Іваненко В. С., Бризгалов М. В. Розробка та впровадження інструкцій з охорони праці на підприємствах аграрного профілю // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 20-23.

40. Рибачек Є. С. Статус служби охорони праці на малих і середніх сільськогосподарських підприємствах // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 46-49.

41. Іваненко В. М. Практичні аспекти адаптації законодавства ЄС у сфері безпеки і гігієни праці в Україні // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни : матеріали 35-ої студ. наук.-теорет. конф., 22-24 березня 2023 року, м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 74-78.

42. Пряслова Н. М. Працювати, не можна зупинятися: страхування бізнесу під час воєнного стану // Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 16-19.

43. Курепін В. М., Пряслова Н. М. Оцінка ризиків на робочому місці – підхід для малих і середніх підприємств // OSHAgro – 2023 : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 55-57.

44. Курепін В. М. Практичні аспекти керування професійними ризиками на підприємствах // OSHAgro – 2023 : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 57-60 с.

45. Іваненко В. С., Курепін В. М. Наближення національного законодавства до міжнародних норм з питань безпеки праці // OSHAgro – 2023: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 66-69.

46. Kurepin V. Innovative security technologies in the management of business facilities // Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ломжа - Харків, 14 березня 2024 р.). Ломжі ; Харків : ПЗВО "Харківський технологічний університет "ШАГ" ; MANS в Ломжі. 2024. Ч. 1. С. 286-294.

47. Курепін В. М. Ключові напрямки розвитку ІТ інновацій в агробізнесі // Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання продукції рослинництва : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 21-22 березня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 189-192.

48. Курепін В. М., Лимар О. О. Оцінка стану кадрової безпеки аграрних підприємств за допомогою відповідних індикаторів діяльності (in English). Modern Economics. 2024. № 43(2024). С. 41-50.

49. Курепін В. М., Курепін В. М. Безпека в умовах війни: виклики та загрози, шляхи вирішення. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла

Драгоманова, 2024. С. 74-75.

50. Курепін В. М. Оцінка ризиків на підприємстві: планування, практичні дії щодо профілактики виробничого травматизму. Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 64-69.

51. Іваненко В.С. Залучення фахівців сторонніх служб для проведення оцінки ризиків на робочому місці // OSHAgo – 2023 : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 69-71.

8.3. Законодавчо-нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

2. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

3. Кодекс законів про працю України від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> від 25.09.2019 р.

4. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

5. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 11 лютого 2024 року N 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.

6. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-п.

8.4. Інтернет джерела

1. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 1. «Вступ. Загальні питання охорони праці» : план конспект для самостійної роботи студентів МНАУ та дистанційного навчання з дисципліни «Основи охорони праці» / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 33 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9865>.

2. Основи охорони праці: модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 2. «Правові та організаційні основи охорони праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 25 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9866>.

3. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 3. «Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК» : конспект лекцій / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9867>.

4. Основи охорони праці : змістовий модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 4. «Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9868>.

5. Основи охорони праці : змістовний модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 5. «Основи фізіології та гігієни праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 20 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9869>.

6. Основи охорони праці : змістовий модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 6. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 61 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9870>.

7. Основи охорони праці : змістовний модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 7. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021с. 41. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9871>.

8. . Основи охорони праці : змістовний модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 8. «Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств» : конспект лекції / уклад : В.М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 32 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9872>.
9. Основи охорони праці : змістовний модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 9. «Загальні вимоги безпеки. Електробезпека» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 36 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9873>.
10. Основи охорони праці : змістовний модуль № 4. «Основи пожежної безпеки». Тема № 10. «Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 45 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9874>.

10.5. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів, розробка інформаційного центру Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua/> – інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
4. <http://www.dnpr.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.
5. <https://mepr.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.
6. <https://pd.dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Південного міжрегіонального управління Державної служби України з питань праці.
7. <https://mk.dsns.gov.ua/> – Офіційний сайт Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Миколаївській області.
7. https://www.ua-region.com.ua/14373101#google_vignette - Офіційний сайт Управління з питань цивільного захисту Миколаївської обласної державної адміністрації.
8. <https://ecolog.mk.gov.ua/> - Офіційний сайт Управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної державної адміністрації
9. <https://uprns.mkrada.gov.ua/> - Офіційний сайт Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві.

9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.

Інклюзивна освіта є системою освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права кожного на освіту, права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання особистості з особливими освітніми потребами. Інклюзивний підхід – створення таких умов, за яких усі учасники освітнього процесу мають однаковий доступ до освіти, у тому числі здобувачі з особливими освітніми потребами. Одним із головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в освітньому середовищі та поза його межами. В основу інклюзивної освіти покладено ідеологію, яка виключає будь-яку дискримінацію, забезпечує однакове ставлення до усіх людей, створює спеціальні умови для осіб з особливими потребами.

Основний принцип інклюзивної освіти полягає у тому, що: усі здобувачі навчаються разом в усіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними; визнаються і враховуються різноманітні потреби здобувачів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання; забезпечується якість освіти для усіх здобувачів вищої освіти через розробку відповідних навчальних планів, прийняття організаційних заходів, розробку стратегії викладання, використання відповідних інформаційно-комунікаційних ресурсів.

Особи з особливими освітніми потребами отримують додаткову допомогу, яка може знадобитися їм з метою забезпечення успішності освітнього процесу та отримання програмних результатів навчання.

Гарантується солідарність, співучасть, взаємоповага, розуміння між усіма учасниками освітнього процесу незалежно від їхніх особливих потреб. Можливості інклюзивної освіти можуть бути реалізовані кожним учасником освітнього процесу.

10. Доступ до матеріалів. «Основи охорони праці».

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=166>.

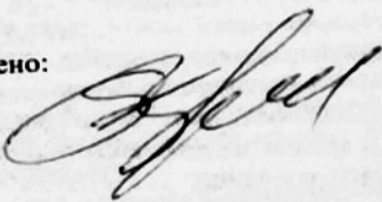
Результати тематичних «круглів столів» з актуальних питань безпеки життєдіяльності людини в сучасних умовах узагальнюються у Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/mod/folder/view.php?id=29967>.

Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням - <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням - <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

Офіційні сайти для збору та обробки інформації (інтернет джерела).

Силабус з навчальної дисципліни розроблено:
кандидат економ. наук, доцент кафедри
методики професійного навчання
КУРЕПІН

Вячеслав

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра методики професійного навчання

ПОГОДЖЕНО

Декана факультету ТВПШТСБ

Михайло ГИЛЬ

«25»

06

2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

«__»

2024 р.

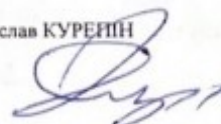
РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ
шифр за ОПП ОК36

Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти
«Харчові технології» 4-го року очної (денної) форми навчання
на 2024-2025 навчальний рік

Освітній ступінь - бакалавр
Галузь знань - 18 «Виробництво та технології»
Спеціальність - 181 «Харчові технології»
Мова навчання - українська

Миколаїв
2024 рік

Основи охорони праці, доцент Вячеслав КУРЕПІН

ПЕРЕДМОВА

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Харчові технології», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 30.03.2021 р. (протокол №8), чинної згідно наказу по університету № 53-О від 18.05.2021р.

Розробник програми: доцент кафедри методики професійної підготовки В.М. Курепін, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету протокол № 8 від 10 травня 2024 року.

Завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент

Каріне ГОРБУНОВА

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету протокол № 10 від «12» червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії
кандидат технічних наук, доцент

Володимир МАРТИНЕНКО

Для забезпечення високого рівня якості освіти методика викладання повинна бути направлена не лише на дослідження теоретико-методичних аспектів, а і на готовність молодого фахівця до реалізації знань на практиці. Вагому роль у підготовці молодих фахівців відіграють заклади вищої освіти. Під час навчання молодий фахівець повинен отримати не лише знання, вміння й компетенції, а і практичний досвід. Підходи до навчання й отримання вищої освіти не повинні бути обмежені знаходженням здобувачів вищої освіти в аудиторії. Як відомо, найкраще вчиться людина, якщо її роль активна, коли може бути проявлена ініціатива у вирішенні поставленого завдання, коли розкриваються особистісні якості людини. Особливо актуальним є питання у контексті інтеграції вищої освіти до Європейського освітнього простору, її адаптації до високого рівня конкуренції із європейськими закладами вищої освіти, у тому числі у контексті формування кваліфікованих кадрів для ринку праці. З огляду на суттєвий вплив глобалізаційних трансформацій (соціальна глобалізація), у тому числі у освітньому просторі, експерти Всесвітнього економічного форуму у Давосі сформували ключові навички, якими повинні володіти молоді фахівці з метою успішного працевлаштування, адаптації до умов ринку праці й кар'єрного зростання: комплексне розв'язання проблем; критичне мислення; креативність; взаємодія з людьми; вміння керувати людьми; емоційний інтелект, вміння формувати власну точку зору та приймати рішення; орієнтація на клієнта; вміння вести переговори; гнучкість розуму.

Актуальність формування зазначених навичок пов'язана із тим, що сучасні роботодавці дедалі частіше шукають не просто виконавців, а людей, які готові мислити поза шаблонами. Працівник майбутнього повинен бачити «крізь час» й втілювати у життя ідеї, які до нього ніхто не пропонував. Технологічна грамотність й емоційний інтелект повинні бути доповнені розумінням емоції, намірами й мотивацією людей, вмінням керувати їх у належне русло. В основу навичок увійшла когнітивна гнучкість або гнучкість розуму – вміння обмірковувати декілька речей одночасно. Саме тому підготовка молодого фахівця у закладах освіти повинна бути налаштована на навчання спілкуванню з людьми, вмінню керувати, розуміти й домовлятися, здатності приймати рішення, генерувати й сприймати креативні ідеї. Майбутнє – це період, коли головною цінністю стає мозок, емоції й розвиток. Сучасність вимагає від фахівця з вищою освітою вчитися і далі на робочому місці, темпи зміни життя в усіх напрямках набирають обертів, і для того щоб встигнути за ним, необхідно постійно адаптуватися.

Отже, якщо молодь має знання і компетенції, які формують її світогляд, власну думку, можливість реалізовувати та експериментувати на практиці, це дасть йому можливість у майбутньому легко змінювати себе залежно від умов середовища у якому він буде знаходитися. Для цього у молоді необхідно розвивати творчий потенціал, можливість мислити, обґрунтовувати поставлені завдання та вирішувати їх. Підвищення вимог до молодого фахівця обумовлена потребами ринку праці, особливо у галузях безпеки, які потребують розробки й впровадження нових інноваційних рішень.

В таких умовах постійної уваги потребують проблеми, які пов'язані з забезпеченням безпеки населення, захистом економічного потенціалу територій, збереженням оточуючого середовища. Тому сьогодні, як ніколи, підвищується роль фахівців з вищою освітою, які мають певний світогляд та уявлення не тільки про забезпечення особистої безпеки, але й володіють знаннями та вміннями щодо організації безпечної життєдіяльності тієї ланки суспільного буття (виробництва), у

який вони працюватимуть. Саме такі питання розглядаються при вивченні дисципліни «Основи охорони праці» і тому в умовах сьогодення вона є достатньо актуальною.

Навчальна дисципліна «Основи охорони праці» дозволяє розвивати логічне мислення та спонукає до саморозвитку з огляду на динамічність зміни процесів та явищ в усіх галузях та сферах національної безпеки.

Опанування сутності навчальної дисципліни дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти програмних результатів навчання.

Ключові слова: охорона праці, працездатність, колективна безпека, безпека, робоче місце, нещасні випадки, професійні захворювання, виробництво, умови праці.

Annotation

To ensure a high level of quality of education, teaching methods should be aimed not only at the study of theoretical and methodological aspects, but also at the readiness of young professionals to implement knowledge in practice. Higher education institutions play an important role in training young professionals. During training, a young specialist must gain not only knowledge, skills and competencies, but also practical experience. Approaches to learning and obtaining higher education should not be limited to finding higher education students in the classroom. It is known that a person learns best if his role is active, when initiative can be shown in solving the task, when a person's personal qualities are revealed. The issue is especially relevant in the context of the integration of higher education into the European educational space, its adaptation to a high level of competition with European higher education institutions, including in the context of the formation of qualified personnel for the labor market. Given the significant impact of globalization transformations (social globalization), including in the educational space, the experts of the World Economic Forum in Davos have formed key skills that young professionals must possess in order to be successful in employment, adapt to labor market conditions and career growth: comprehensive problem solving; critical thinking; creativity; interaction with people; ability to manage people; emotional intelligence, the ability to form their own point of view and make decisions; customer orientation; ability to negotiate; flexibility of mind.

The relevance of the formation of these skills is due to the fact that modern employers are increasingly looking for not just performers, but people who are willing to think outside the box. The worker of the future must see "through time" and implement ideas that no one has proposed to him. Technological literacy and emotional intelligence must be complemented by an understanding of emotions, intentions and motivations of people, the ability to direct them in the right direction. The skills are based on cognitive flexibility or flexibility of mind - the ability to think about several things at once. That is why the training of young professionals in educational institutions should be tuned to learn to communicate with people, the ability to manage, understand and negotiate, the ability to make decisions, generate and perceive creative ideas. The future is a period when the main values are the brain, emotions and development. Modernity requires a specialist with higher education to continue to study in the workplace, the pace of life change in all directions is gaining momentum, and in order to keep up with him, it is necessary to constantly adapt.

Thus, if young people have the knowledge and competencies that shape their worldview, their own opinion, the ability to implement and experiment in practice, it will give them the opportunity in the future to easily change themselves depending on the environment in which they will be. To do this, young people need to develop creative potential, the ability to think, justify the tasks and solve them. The increase in the

requirements for the young specialist is due to the needs of the labor market, especially in the fields of security, which require the development and implementation of new innovative solutions.

In such conditions, constant attention needs to be paid to issues related to ensuring the safety of the population, protecting the economic potential of territories, and preserving the environment. Therefore, today, more than ever, the role of professionals with higher education is growing, who have a certain worldview and ideas not only about personal safety, but also have knowledge and skills to organize the safe life of the social life (production) in which they will work. Such issues are considered in the study of the discipline "Fundamentals of labor protection" and therefore in today's conditions it is quite relevant.

The discipline "Fundamentals of labor protection" allows you to develop logical thinking and encourages self-development given the dynamic changes in processes and phenomena in all areas and spheres of national security.

Mastering the essence of the discipline allows you to form a certain system of competencies and achieve program learning outcomes.

Keywords: labor protection, working capacity, collective safety, security, workplace, accidents, occupational diseases, production, working conditions

2. Опис навчальної дисципліни «Основи охорони праці»

Галузь знань	18 «Виробництво та технології»
Спеціальність	181 «Харчові технології»
Освітній ступінь	Бакалавр
Семестр	VII
Кількість кредитів ECTS	3,0
Кількість модулів	4
Загальна кількість годин	90 год.
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
лекції	16 / 0,58 кредити ЄКТС.
практичні заняття	16 / 0,58 кредити ЄКТС.
самостійна робота	58 / 1,84 кредити ЄКТС.
Форма підсумкового контролю	екзамен у 7 семестрі

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології навчання, які включають системний набір прийомів та засобів з організації освітньої діяльності, охоплюють процес навчання від мети до програмних результатів. У освітньому процесі використовується освітня платформа Moodle, яка дозволяє використовувати дистанційні підходи у опанування навчального матеріалу, технології Jitsi Meet, а також презентаційні матеріали. Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій усіх груп стейкхолдерів. Якісні зміни до робочої програми включають наступні складові: у 2021 році порівняно із 2020 роком було розширено теоретичний матеріал щодо нормативно-правової база ЄС у сфері безпеки і гігієни праці (БГП); зусиль України щодо узгодження свого національного законодавства з європейськими та міжнародними трудовими нормами й передовою практикою в царині БГП. У темі № 3 реструктуризоване питання № 5 «Атестація робочих місць за умовами праці на підприємстві». У темах № 6, № 7 більш детально викладен навчальний матеріал щодо характеристики умов праці, факторів

та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу). У темі № 7 представлено питання № 3 «Коронавірусна хвороба 2019: симптоми, наслідки, імунітет, профілактика інфікування і поширення. Що варто знати про COVID-19». У темі № 9 «Загальні вимоги безпеки. Електробезпека» навчальний матеріал доповнено питанням № 1 «Безпека виконання робіт, захист людини від виробничої небезпеки». Реструкторизовано тему № 10 «Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах»: навчальний матеріал доповнено питанням № 7 «Перша допомога при отруєнні чадним газом»; питання № 8 «Навчання з питань пожежної безпеки» доповнено переліком нормативних актів, розширено поняття щодо організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань на підприємствах.

У 2022 році сформовано матеріал щодо реформи законодавства з безпеки та гігієни праці; нових підходів застереження ризиків; системи забезпечення здоров'я працівників, атестації робочих місць як оцінки ризиків професійних захворювань; реформи Держпраці, прав держави та бізнесу, діджиталізації процесів тощо.

У 2023 році у темі № 2. «Правові та організаційні основи охорони праці» висвітлюються питання організації трудового процесу, які виникають при невизначених умовах (воєнний стан) через Закони України, нормативно-правові акти воєнного часу. Тема № 3. «Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК» доповнена питаннями державного управління та контролю за безпекою та гігієною праці, мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій та організації охорони праці на підприємствах АПК під час дії воєнного стану. Тема 6. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу)» доповнена факторами та обставинами трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність людини під час воєнного стану.

У 2024 році порівняно з 2023 роком – оновлено список рекомендованих джерел. та розширено теоретичний матеріал для лекційних занять та практичні заняття:

У темі № 2. «Правові та організаційні основи охорони праці» замінено Закон України «Про санітарне та епідемічне благополуччя населення» (втратив чинність) на Закон України «Про систему громадського здоров'я».

Тема № 4. «Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань на підприємствах АПК» - доповнено принципами з базових реанімаційних заходів щодо серцево-легеневої реанімації з рекомендаціями щодо терапії: розпізнавання зупинки серця, сповіщення служби невідкладної допомоги, компресія грудної клітки (непрямий масаж серця), штучне дихання, автоматизована зовнішня дефібриляція (АЗД), обструкція дихальних шляхів стороннім тілом, вимірювання (оцінювання) якості СЛР, нові (сучасні/новітні) технології, безпека; методикою зупинки зовнішньої кровотечі за допомогою жгут турнікету.

Практичні заняття змістовного модуля № 4 доповнені відпрацюванням протоколу дій базових реанімаційних заходів щодо серцево-легеневої реанімації з рекомендаціями щодо терапії: розпізнавання зупинки серця, сповіщення служби невідкладної допомоги, компресії грудної клітки (непрямий масаж серця), штучного дихання, автоматизованої зовнішньої дефібриляції (АЗД), обструкції дихальних

шляхів стороннім тілом, вимірюванням (оцінювання) якості СЛР; методикою зупинки зовнішньої кровотечі за допомогою жгут турнікету.

Інформація представлена у освітній платформі Moodle.

Підстава: результати щорічного опитування здобувачів вищої освіти та стейкхолдерів, вимоги сучасності, зміна компетентностей та програмних результатів навчання, рекомендацій МОН України та Державної служби з питань праці України, Південного міжрегіонального Управління Державної служби з питань праці, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Головного Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій Миколаївській області та Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів. Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unichек.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів. Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст. Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати. Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення. Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення. Усі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення. Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів). У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти. Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні,

конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане: для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами; якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації. Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм. Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання. Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості.

Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Основи охорони праці» є надання компетентностей для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах, формування у здобувачів вищої освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Об'єктом навчальної дисципліни є праця (трудова діяльність). Об'єктами аналізу можуть бути фактичний стан умов і характер праці на робочих місцях, одержання й узагальнення достовірної інформації, необхідної для встановлення пріоритетності в розробці та проведенні заходів, спрямованих на поліпшення і оздоровлення умов праці на виробництві тощо. Ціль і завдання курсу - набуття здобувачами вищої освіти компетентностей ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності. Вивчення курсу «Основи охорони праці» проводиться на заключному етапі підготовки здобувача вищої освіти і спирається на знання ряду дисциплін: фізики, органічної хімії, вищої математики, правознавства, електротехніки, процесів і апаратів харчових виробництв, основ фізіології харчування, гігієни та санітарії харчових виробництв, автоматизації виробничих процесів, безпеки життєдіяльності, тощо.

Вимоги до основних знань та вмінь навичок дисципліни «Основи охорони праці». Здобувач вищої освіти повинен знати: законодавчі та нормативні документи з охорони праці; концепції організації охорони праці у державі та на виробництві; обов'язки і відповідальність роботодавців підприємств (організацій) та їх підрозділів із забезпечення здорових і безпечних умов праці робітників; основні міжнародні документи з охорони праці; методи і засоби забезпечення нормативних значень параметрів небезпечних та шкідливих факторів.

Здобувач вищої освіти повинен вміти: ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори, що супроводжують працю на виробництві; організувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації); використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві; організувати та брати участь у розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Таблиця № 1 Компетентності здобувачів вищої освіти

Компетентності	Змістовність
Загальні	ЗК 01. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності.
	ЗК 03. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
	ЗК 06. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	ЗК 08. Здатність працювати автономно.

4. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

5. Передумови для вивчення дисципліни

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають: в оцінці виробничого середовища на відповідність санітарно-гігієнічним вимогам; володінні базовими організаційними методами збереження життя, здоров'я та працездатності виробничого персоналу, профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності на робочому місці, у виробничому колективі в обов'язі, необхідному для виконання професійних обов'язків на первинній посаді; здійсненні організаційну діяльність у первинному трудовому колективі (підрозділі) з обов'язковим додержанням і виконанням вимог охорони праці; оцінки технологічних процесів та

обладнання на відповідність вимогам безпеки; обґрунтуванні вибіру оптимальних умов і режимів праці в галузі діяльності на основі сучасних досягнень в сфері охорони праці; виконанні виробничо-технологічних функцій із обов'язковим додержанням і забезпеченням усіх вимог гігієни і безпеки праці. Здобувачі вищої освіти повинні навчитися: використовувати положення законодавчих актів і нормативно-правових документів з охорони праці та промислової безпеки у своїй діяльності; оцінювати санітарно-гігієнічні умови і рівень безпеки праці; володіти основними методами збереження життя, здоров'я та працездатності працівників під час майбутньої професійної діяльності у межах своєї компетенції на первинній посаді; виконувати професійні функції, обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці (первинній посаді). Методи навчання поділяються на три складові:

- за джерелом знань: виконання індивідуальних завдань, самостійна робота, практичні заняття.
- за характером навчально-пізнавальної діяльності: дискусії, тематичні «круглі столи», наукова діяльність;
- за дидактичними завданнями: методи організації навчально-пізнавальної діяльності, методи оцінки та перевірки результатів.

6. Програмні результати з дисципліни «Основи охорони праці»

Таблиця № 2 Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти

Заплановані результати навчальної дисципліни	Змістовність
	ПРН 01. Знати і розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі харчових технологій.
	ПРН 10. Впроваджувати системи управління якістю та безпечністю харчових продуктів.
	ПРН 12. Вміти проектувати нові та модернізувати діючі підприємства, цехи, виробничі дільниці із застосуванням систем автоматизованого проектування та програмного забезпечення.
	ПРН 16. Дотримуватися правил техніки безпеки та проводити технічні та організаційні заходи щодо організації безпечних умов праці під час виробничої діяльності.

7. Структурно-логічна схема вивчення дисципліни «Основи охорони праці»

Таблиця № 3 Змістовні модулі та їхнє наповнення

Модулі	Теми
Змістовий модуль 1. Правові та організаційні основи охорони праці.	Тема 1. Вступ. Загальні питання охорони праці.
	Тема 2. Правові та організаційні основи охорони праці.
	Тема 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК.
	Тема 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних

	захворювань.
Змістовий модуль 2. Основи фізіології, гігієни праці.	Тема 5. Основи фізіології та гігієни праці.
	Тема 6. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу).
	Тема 7. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу).
Змістовий модуль 3. Основи виробничої безпеки.	Тема 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств.
	Тема 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.
Змістовий модуль 4. Основи пожежної безпеки.	Тема 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

8. Зміст навчальної дисципліни

Відповідно до навчального плану спеціальності 181 «Харчові технології» навчальна дисципліна «Основи охорони праці» вивчається здобувачами вищої освіти протягом 7 семестру (IV курс освітнього ступеня бакалавр).

Навчальна дисципліна «Основи охорони праці» розрахована на 45 годин / 1,5 кредити ЕКТС (4 змістовні модулі), у тому числі теоретичний курс включає: 16 годин лекцій / 0,53 кредити ЕКТС, 16 годин практичних занять / 0,53 кредити ЕКТС, самостійну роботу – 13 годин / 0,44 кредити ЕКТС.

8.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Таблиця № 4 Розподіл освітнього часу за видами занять та контрольні заходи

Змістовні модулі курсу			Теми	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Терміни контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовий модуль № 1. Правові та організаційні основи охорони праці.	0,15	6,0	Тема № 1. Вступ. Загальні питання охорони праці.	0	0	5	1 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,29	6,0	Тема № 2. Правові та організаційні основи охорони праці.	2	2	5	2 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,29	6,0	Тема № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК.	2	2	6	3 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,35	6,0	Тема № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.	2	2	6	5 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
Змістовий модуль № 2. Основи фізіології,	0,35	6,0	Тема № 5. Основи фізіології та гігієни праці.	2	2	6	7 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*

гігієни праці.	0,26	6,0	Тема 6. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу).	2	0	6	8 тиждень	Поточний контроль по звершенню теми*
Змістовий модуль № 3. Основи виробничої безпеки.	0,26	6,0	Тема 7. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу).	0	2	6	9 тиждень	Поточний контроль по звершенню теми*
	0,35	6,0	Тема 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств.	2	2	6	11 тиждень	Поточний контроль по звершенню теми*
	0,35	6,0	Тема № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.	2	2	6	13 тиждень	Поточний контроль по звершенню теми*
Змістовий модуль № 4. Основи пожежної безпеки	0,35	6,0	Тема № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	2	2	6	15 тиждень	Екзамен період заліково-екзаменаційної сесії
Всього	3,0	60	-	16	16	58	-	-

8.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Таблиця № 5 Змістовні модулі та розподіл часу

Змістові модулі курсу			Теми	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовний модуль 1. Правові та організаційні основи охорони праці.	1,02	14,4-24,0	Тема № 1. Вступ. Загальні питання охорони праці. Тема № 2. Правові та організаційні основи охорони праці. Тема № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК. Тема № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.	6	6	21	1 – 5	5
Змістовий модуль 2. Основи фізіології, гігієни праці.	0,88	10,8-18,0	Тема № 5. Основи фізіології та гігієни праці. Тема 6. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу). Тема 7. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність	4	4	18	6 – 9	9

Змістовий модуль 3. Основи виробничої безпеки.	0,70	7,2-12,0	(хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу). Тема 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств.	4	4	12	10 – 13	13
			Тема № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.					
Змістовий модуль № 4. Основи пожежної безпеки	0,40	3,6-6,0	Тема № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.	2	2	6	14 – 15	15
Всього	3,0	36 - 60		16	16	13	x	x

8.3. Перелік та короткий зміст лекцій

Лекції традиційні з елементами дискусії, з використанням мультимедійного обладнання (16 годин).

Змістовий модуль № 1. (6 год.)

«Правові та організаційні основи охорони праці»

Передбачає засвоєння студентами основних понять, принципів і причинно-наслідкових залежностей. Виявлення правових та організаційних основ безпеки. Обґрунтування організації безпеки. Прийняття управлінських рішень.

Тема № 1. Вступ. Загальні питання охорони праці (0 год.).

Загальна характеристика проблем охорони праці в різних країнах і в різні часи. Удосконалення умов праці в часи капіталізму (1850 – 1900 роки). Соціальні реформи в Російській імперії. Промислове законодавство другої половини XIX сторіччя. Версальська конференція. Комісія з міжнародного трудового законодавства. Міжнародна Організація Праці. Філадельфійська Декларація 1944 року. Україна – член МОП.

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном: створення безпечних умов праці - невід'ємна частина соціально-економічного розвитку держави, складова державної політики, національної безпеки та державного будівництва, одна з найважливіших функцій органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів рад, підприємств. Нормативно-правова база ЄС у сфері безпеки і гігієни праці. Національний профіль з безпеки та гігієни праці.

Дисципліна «Основи охорони праці», як система знань, умінь й компетенцій спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини в процесі праці. Мета навчальної дисципліни. Предмет, об'єкт навчальної дисципліни. Структурно-логічна схема курсу та його місце у загальній системі наук із безпеки життєдіяльності.

Програмні компетентності: інтегральні, загальні, фахові. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни. Методологічна основа курсу «Основи охорони праці».

Структура праці, розподіл праці. Система охорони праці. Сучасна ієрархія управління підприємством (охороною праці).

Тема № 2. Правові та організаційні основи охорони праці (2 год.).

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок,

неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП. Стандарти в галузі охорони праці: система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура: інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють на підприємстві АПК.

Фінансування охорони праці: основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Тема № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК (2 год.).

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Державний нагляд за охороною праці: органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

Громадський контроль за станом охорони праці в організації: громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці, уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

Організація охорони праці на підприємстві АПК: структура, основні функції і завдання управління охороною праці на підприємстві АПК. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Стимулювання охорони праці.

Атестація робочих місць за умовами праці: мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

Тема № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань (2 год.).

Навчання як системне та систематичне підвищення рівня знань працівників з питань охорони праці, види навчання, мета, відповідальність, загальний порядок проведення навчання. Спеціальне навчання з питань охорони праці: організація навчання та перевірки знань з питань охорони праці працівників; проведення спеціального навчання безпосередньо на підприємстві, іншим суб'єктом господарювання; перелік посад посадових осіб, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Інструктажі з питань охорони праці: види інструктажів, порядок проведення. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи: порядок проведення, допуск до самостійної роботи.

Профілактика травматизму та професійних захворювань: виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Змістовий модуль № 2. (4 год.)
«Основи фізіології, гігієни праці»

Передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти основних понять фізіології та гігієни праці. Виявлення причинно-наслідкових залежностей негативних факторів виробничого середовища та організаційно-технічних і санітарно-гігієнічних умов. Прийняття управлінських рішень.

Тема № 5. Основи фізіології та гігієни праці (2 год.).

Фізичної та розумової праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Вдома. Гігієна праці, її значення.

Важкість праці. Напруженість праці. Працездатність, фази працездатності. Стомлення: психологічні ознаки стомлення, ознаки стомлення при фізичній роботі. Перевтома, ознаки перевтоми.

Гігієнічна класифікація умов праці: класи умов праці. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Тема № 6. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу) (2 год.).

Загальні положення щодо гігієнічної класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Шкідливі виробничі фактори: фізичні, хімічні, біологічні фактори, фактори трудового процесу.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці за показниками мікроклімату. Основні показники мікроклімату повітря робочої зони та їх характеристика: висока температура, теплове (інфрачервоне) випромінювання, інфрачервоне випромінювання, вологість та рухливість повітря.

Мікрокліматичні умови: оптимальні та допустимі умови. Підтримання теплового балансу із навколишнім середовищем. Перегрів та вплив низьких температур на людину. Гігієнічна оцінка мікроклімату.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії атмосферного тиску. Вплив атмосферного тиску на емоційний стан та самопочуття людини. Підвищення атмосферного тиску, зниження атмосферного тиску. Гігієнічна оцінка умов праці за показниками «підвищений» або «знижений» атмосферний тиск.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії електромагнітних полів та випромінювань. Ступінь біологічного впливу електромагнітних полів на організм людини. Первинні прояви дії електромагнітної енергії. Клінічні прояви впливу радіохвиль. Вплив поля надвисоких частот на людину. Захист людини від небезпечного впливу електромагнітних випромінювань.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії іонізуючого випромінювання. Іонізуюче випромінювання, види іонізуючих випромінювань. Природні та тучні

джерела іонізуючих випромінювань. Шляхи надходження радіоактивних речовин до людського організму: зовнішнє та внутрішнє опромінення організму. Дія іонізуючого випромінювання на організм людини. Ефекти, викликані дією іонізуючих випромінювань (радіації). Дози опромінення персоналу, який працює. Основні принципи радіаційної безпеки. Гігієнічна оцінка умов праці з джерелами іонізуючих випромінювань.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці у разі дії шуму, інфразвуку, ультразвуку. Класифікація шуму. Шум у виробничих умовах. Негативний вплив шуму на продуктивність праці та здоров'я людини. Вплив шуму на організм людини. Шумова хвороба. Захист людей від шкідливого впливу шуму. Способи боротьби з шумом.

Ультразвук, вплив звукових і ультразвукових коливань на організм робітників. Класифікація ультразвуку. Боротьба із ультразвуком.

Інфразвук. Техногенні джерела інфразвуку. Вплив інфразвуку на організм людини. Засоби та методи боротьби з інфразвуком. Визначення класу умов праці та контроль за рівнем виробничого шуму.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії виробничої вібрації. Причини появи вібрації. Класифікація вібрації. Основні параметри, що характеризують вібрацію. Вплив вібрації на людину. Гігієнічна та технічна нормування вібрації.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці за показниками світлового середовища. Класифікація виробничого освітлення. Природне освітлення: фізіолого-гігієнічне значення, властиві і недоліки. Чинники що впливають на природне освітлення. Нормування природного освітлення. Штучне освітлення, джерела штучного освітлення. Гігієнічна оцінка за показниками світлового середовища.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці при аероіонізації. Аероіонний склад повітря. Іонізація повітря: природна, технологічна, штучна іонізація. Виміри рівня іонізації повітря.

Тема № 7. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу) (0 год.).

Гігієнічні критерії оцінки умов праці у разі дії хімічного фактора. Забруднення повітряного середовища робочих зон. Виробничий пил, біологічні ефекти впливу пилу на організм людини. Класифікація промислового пилу. Гігієнічна характеристика виробничого пилу. Виробничий пил, як причина розвитку різних захворювань. Ефект сумачії.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці у разі дії біологічного фактора. Біологічні фактори небезпеки: макроорганізми (рослини і тварини) та патогенні мікроорганізми, збудники інфекційних захворювань (бактерії, віруси, грибки, рикетсії, спірохети, найпростіші). Групи інфекційних захворювань. Профілактика інфекційних захворювань. Основні методи профілактики інфекцій: дезінфекція (знезаражування), фізичні методи дезінфекції, хімічні методи дезінфекції, антисептика. Гігієнічна оцінка умов праці за наявності в повітрі робочої зони шкідливих чинників біологічного походження.

Коронавірусна хвороба 2019: симптоми, наслідки, імунітет, профілактика інфікування і поширення. Що варто знати про COVID-19. Коронавіруси, Що таке вірус? Новий коронавірус SARS-CoV-2. Поширення COVID-19, дії Всесвітньої організації охорони здоров'я та уряду країни. Шляхи поширення вірусу. Зберігання

збудника COVID-19 на поверхнях. Дія вірусів на організм. Захисна реакція людини на дію вірусу. Основні симптоми COVID-19. Особливості пневмонії COVID-19. Головні стадії розвитку коронавірусної хвороби. Вплив COVID-19 на різні частини тіла людини. Профілактика коронавірусу та зменшення ризику його поширення. Запобігання поширенню інфекції, захисту здоров'я тих хто працює в умовах карантину. Самоізоляція.

Гігієнічні критерії оцінки умов праці за важкістю та напруженістю трудового процесу. Важкість (тяжкість) та напруженість праці. Ергонометричні показники напруженості праці. Гігієнічні нормативи, які являють собою кількісні показники, що характеризують оптимальні чи допустимі рівні важкості та напруженості праці. Основні показники напруженості праці. Гігієнічна оцінка важкості та напруженості праці.

Змістовий модуль № 3. (4 год.) «Основи виробничої безпеки»

Передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти основних понять санітарно-гігієнічних вимог організації виробництва тп робочих місць. Виявлення причинно-наслідкових залежностей вимог безпеки й електробезпеки та організаційно-технічних умов. Прийняття управлінських рішень.

Тема № 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств (2 год.).

Основні вимоги чинного законодавства розміщення виробництва: класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.

Основні вимоги чинного законодавства до розміщення комунікацій: енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації.

Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць менеджера підприємства.

Тема № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека (2 год.).

Безпека виконання робіт, захист людини від виробничої небезпеки. Безпека виконання робіт, що включає? Формування безпечних умов праці. Роботи з підвищеною небезпекою. Роботи підвищеної небезпеки, що проводять за наряд-допусками. Відповідальні за безпеку виконання робіт за нарядом-допуском робіт. Підготовка робочого місця і допуск бригади до роботи. Контроль за проведенням робіт та дотриманням правил безпеки. Закінчення роботи і прибирання робочого місця. Оформлення наряд-допуск на виконання робіт підвищеної небезпеки.

Вимоги безпеки до технологічного обладнання. Основні вимоги безпеки, що висуваються до конструкції машин та механізмів. Методи забезпечення безпеки обладнання. Забезпечення безпеки обладнання. Захист від дії небезпечних факторів. Вимоги безпеки технологічних процесів.

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напруга кроку та дотику. Безпечна

експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Змістовий модуль № 4. (2 год.)
«Основи пожежної безпеки»

Передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти основних понять пожежної профілактики. Виявлення причинно-наслідкових залежностей вибухопожежонебезпечності та основних засобів і заходів забезпечення пожежної безпеки. Прийняття управлінських рішень.

Тема № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах (2 год.).

Пожежонебезпечні властивості речовин і матеріалів: показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.

Категорювання приміщень та споруд за вибухопожежною і пожежною небезпекою: категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Технічні засоби протипожежного захисту: пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

Вивчення питань пожежної безпеки працівниками: вивчення питань пожежної безпеки працівниками. Дії персоналу при виникненні пожежі.

План лекцій
Змістовий модуль № 1. (6 год.)
«Правові та організаційні основи охорони праці»

План лекції № 1. Тема № 2. Правові та організаційні основи охорони праці (2 год.).

Питання № 1. Законодавча та нормативна база України з охорони праці.

Питання № 2. Нормативно-правові акти з охорони праці.

Питання № 3. Державні нормативно-правові акти з охорони праці.

Питання № 4. Нормативно-правові акти з охорони праці підприємств.

План лекції № 2. Тема № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК (2 год.).

Питання № 1. Державне управління охороною праці.

Питання № 2. Державний нагляд за охороною праці.

Питання № 3. Громадський контроль за станом охорони праці в організації.

Питання № 4. Організація охорони праці на підприємстві АПК.

Питання № 5. Атестація робочих місць за умовами праці.

План лекції № 3. Тема № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань (2 год.).

Питання № 1. Загальні поняття про навчання з питань охорони праці.

Питання № 2. Спеціальне навчання з питань охорони праці.

Питання № 3. Інструктажі з питань охорони праці.

Питання № 4. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи.

Питання № 5. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Змістовий модуль № 2. (4 год.)
«Основи фізіології, гігієни праці»

План лекції № 4. Тема № 5. Основи фізіології та гігієни праці (2 год.).

Питання № 1. Основи фізіології праці.

Питання № 2. Гігієнічна класифікація умов праці.

План лекції № 5. Тема № 6. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу) (2 год.).

Питання № 1. Загальні положення щодо гігієнічної класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.

Питання № 2. Гігієнічні критерії оцінки умов праці за показниками мікроклімату.

Питання № 3. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії атмосферного тиску.

Питання № 4. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії електромагнітних полів та випромінювань.

Питання № 5. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії іонізуючого випромінювання.

Питання № 6. Гігієнічні критерії оцінки умов праці у разі дії шуму, інфразвуку, ультразвуку.

Питання № 7. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії виробничої вібрації.

Питання № 8. Гігієнічні критерії оцінки умов праці за показниками світлового середовища.

Питання № 9. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при аероіонізації.

Змістовий модуль № 3. (4 год.)
«Основи виробничої безпеки»

План лекції № 6. Тема № 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств (2 год.).

Питання № 1. Основні вимоги до розміщення виробництва.

Питання № 2. Санітарно-захисні зони підприємств.

Питання № 3. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства.

Питання № 4. Вимоги до виробничих та допоміжних приміщень.

Питання № 5. Основні вимоги до розміщення комунікацій на підприємстві.

Питання № 6. Організація робочих місць, вимоги до розташування виробничого і офісного обладнання.

План лекції № 7. Тема № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека (2 год.).

Питання № 1. Безпека виконання робіт, захист людини від виробничої небезпеки.

Питання № 2. Вимоги безпеки до технологічного обладнання.

Питання № 3. Вимоги безпеки до технологічних процесів.

Питання № 4. Електробезпека.

Змістовий модуль № 4. (2 год.)
«Основи пожежної безпеки»

План лекції № 8. Тема № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах (4 год.).

- Питання № 1. Категорування приміщень та споруд за вибухопожежною і пожежною небезпекою.
- Питання № 2. Категорування вибухонебезпечних та пожежонебезпечних зон.
- Питання № 3. Класифікація будівель та споруд за ступенем вогнестійкості.
- Питання № 4. Технічні засоби протипожежного захисту.
- Питання № 5. Первинні засоби пожежогасіння.
- Питання № 6. Дії при виникненні пожежі.
- Питання № 7. Перша допомога при отруєнні чадним газом.
- Питання № 8. Навчання з питань пожежної безпеки.

8.4. Перелік та план практичних занять

Практичні завдання з курсу «Основи охорони праці» виконуються здобувачами вищої освіти протягом семестру відповідно до програми, з метою закріплення теоретичних знань. Викладачем, який веде практичні заняття, здійснює поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки.

Виконання практичних завдань має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено в кінці робочої програми.

З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою. Практичні завдання наведені у методичних рекомендаціях з вивчення дисципліни «Основи охорони праці» та виконання індивідуальних контрольних завдань для здобувачів вищої освіти МНАУ освітнього ступеня «Бакалавр» та методичних рекомендаціях з виконання творчих робіт для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» денної форм навчання з дисципліни «Основи охорони праці».

Змістовий модуль № 1. (6 год.)

«Правові та організаційні основи охорони праці»

План практичного навчання № 1. Тема № 2. Правові та організаційні основи охорони праці.

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (розробка моделей застосування нормативно-правових актів на підприємствах АПК, тестування).

План практичного навчання № 2. Тема № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК.

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (розробка моделей організації служби охорони праці, громадського контролю на підприємствах АПК, тестування).

План практичного навчання № 3. Тема № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (розробка заходів профілактики травматизму та професійних захворювань на підприємствах АПК, тестування).

Змістовий модуль № 2. (4 год.)
«Основи фізіології, гігієни праці»

План практичного навчання № 4. Тема № 5. Основи фізіології та гігієни праці.

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (оцінка умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці; розробка заходів та засобів нормалізації параметрів мікроклімату; тестування).

План практичного навчання № 5. Тема № 7. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу).

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (критерії оцінки умов праці у разі дії хімічного та біологічного фактора; визначення симптомів, наслідків COVID-19, розробка заходів щодо профілактики інфікування і поширення COVID-19; критерії оцінки умов праці за важкістю та напруженістю трудового процесу; тестування).

Змістовий модуль № 3. (4 год.)
«Основи виробничої безпеки»

План практичного навчання № 6. Тема № 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств.

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (визначення санітарно-захисних зон підприємств, вимог до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень; тестування).

План практичного навчання № 7. Тема № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (визначення вимог безпеки до технологічного обладнання та процесів; дослідження дії електричного струму на організм людини, чинників, що впливають на наслідки ураження електричним струмом; відпрацювання надання першої допомоги при ураженні електричним струмом; тестування).

Змістовий модуль № 4. (2 год.)
«Основи пожежної безпеки»

План практичного навчання № 8. Тема № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, інше).
3. Виконання практичних завдань (визначення показників вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин; категорювання приміщень та споруд за вибухопожежною і пожежною небезпекою; розробка засобів і заходів забезпечення пожежної безпеки виробничих об'єктів; визначення стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах; ознайомлення із засобами пожежогасіння; відпрацювання дій при виникненні пожежі; тестування).

Тестові завдання з навчальної дисципліни сформовано у Moodle.

8.5. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Теми, які виносяться для самостійного відпрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. У методичних рекомендаціях з вивчення дисципліни «Основи охорони праці» та виконання індивідуальних контрольних завдань для здобувачів вищої освіти МНАУ освітнього ступеня «Бакалавр» та методичних рекомендаціях з виконання творчих робіт для здобувачів вищої освіти ступеня "Бакалавр" денної форм навчання з дисципліни «Основи охорони праці» виділяються теми, які здобувач вищої освіти повинен виконати самостійно.

Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача. Використання освітньої платформи Moodle з метою опрацювання теоретичного матеріалу та додаткового матеріалу з навчальної дисципліни. Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, проведення наукових досліджень, підготовку наукових публікацій, матеріалів до щорічних тематичних «круглих столів», міжнародних та всеукраїнських конференцій здобувачів вищої освіти, виконання індивідуальних завдань, підготовку есе тощо.

8.5.1. Перелік питань для самостійного опрацювання

Тема № 1. Вступ. Загальні питання охорони праці.

1. Загальна характеристика проблем охорони праці в різних країнах і в різні часи.
2. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
3. Основні аспекти узгодження між українським національним законодавством та окремими директивами ЄС.
4. Реформування національної системи запобігання професійним ризикам та сприяння безпеці та гігієні праці в Україні.
5. Програмні компетентності здобувачів які обумовлені освітньою програмою спеціальністю, за якою навчаються.
6. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Основи охорони праці».
7. Ознаки управління безпекою праці.
8. Відмінні форми трудової діяльності в процесі праці, розподіл праці.

Тема № 2. Правові та організаційні основи охорони праці.

1. Конституційні засади охорони праці в Україні.
2. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».
3. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.

4. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.

5. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.

6. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

7. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

8. Нормативно-правові акти з охорони праці: визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

9. Стандарти в галузі охорони праці: система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці.

10. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура: інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють на підприємстві АПК.

11. Фінансування охорони праці: основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Тема № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК.

1. Система державного управління охороною праці в Україні.

2. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.

3. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

4. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

5. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці, уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

6. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці на підприємстві АПК.

7. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці.

8. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

9. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії.

10. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Стимулювання охорони праці.

11. Атестація робочих місць за умовами праці: мета, основні завдання та зміст атестації.

12. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць.

13. Карта умов праці.

14. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

Тема № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

1. Навчання як системне та систематичне підвищення рівня знань працівників з питань охорони праці, види навчання, мета, відповідальність, загальний порядок проведення навчання.
2. Спеціальне навчання з питань охорони праці: організація навчання та перевірки знань з питань охорони праці працівників.
3. Проведення спеціального навчання безпосередньо на підприємстві, іншим суб'єктом господарювання; перелік посад посадових осіб, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці.
4. Інструктажі з питань охорони праці: види інструктажів, порядок проведення.
5. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи: порядок проведення, допуск до самостійної роботи.
6. Профілактика травматизму та професійних захворювань: виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру.
7. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві.
8. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості.
9. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Тема № 5. Основи фізіології та гігієни праці.

1. Характер і зміст праці, класифікація видів праці.
2. Характеристика фізичної праці.
3. Характеристика розумової праці.
4. Важкість і напруженість праці.
5. Фізіологія праці, як наука, основні задачі фізіології праці.
6. Працездатність, фази працездатності.
7. Стомлення, розвиток стомлення, фізіологічні та психологічні ознаки стомлення.
8. Перевтома, ознаки перевтоми.

Тема № 6. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу).

1. Розподіл умов праці за Гігієнічною класифікацією праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.
2. Повітря робочої зони: склад, фактори впливу.
3. Загальні поняття про терморегуляцію, фізіологічна адаптація людини.
4. Гігієнічна оцінка впливу мікрокліматичних умов при використанні спеціального захисного одягу працівників у нагрівальному середовищі та в екстремальних умовах.
5. Вплив атмосферного тиску на емоційний стан та самопочуття людини.
6. Біологічний вплив електромагнітних полів на організм людини, захист людини від небезпечного впливу електромагнітних полів.
7. Іонізуюче випромінювання: види, шляхи надходження радіоактивних речовин до людського організму, дія іонізуючого випромінювання на організм людини.
8. Основні принципи радіаційної безпеки.

9. Негативний вплив шуму на продуктивність праці та здоров'я людини, захист від шкідливого впливу шуму.

10. Способи передачі вібрації на тіло людини, вплив вібрації на людину.

11. Освітлення виробничих приміщень, вплив на працездатність.

12. Іонізація повітря, біологічна дія іонізованого повітря на організм людини.

Тема № 7. Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу).

1. Вплив хімічних сполук та хімічних речовин на організм людину.

2. Біологічні ефекти впливу пилу на організм людини.

3. Класифікація пилу за її дисперсності і способом утворення.

4. Характеристика дії отрути тварин на організм людини.

5. Характеристика дії отруйних рослин на організм людини.

6. Джерела інфекції як складові епідемічного процесу.

7. Основні методи профілактики інфекцій.

8. Історія взаємодії людства та навколишнього середовища.

9. Загальні поняття про SARS-CoV-2.

10. Шляхи поширення вірусу COVID-19.

11. Дія вірусів COVID-19 на організм.

12. Захисна реакція людини на дію вірусу COVID-19.

13. Основні симптоми COVID-19.

14. Особливості пневмонії COVID-19.

15. Вплив COVID-19 на різні частини тіла людини.

16. Профілактика коронавірусу та зменшення ризику його поширення.

17. Захист здоров'я тих хто працює в умовах карантину.

18. Важкість (тяжкість) праці, як характеристика трудового процесу.

19. Напруженість праці, як характеристика трудового процесу.

Тема № 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств.

1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.

2. Санітарно-захисні зони підприємств.

3. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.

4. Основні вимоги чинного законодавства до розміщення комунікацій: енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації.

5. Організація робочих місць, вимоги до розташування виробничого і офісного обладнання.

Тема № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.

1. Порядок проведення робіт з підвищеною небезпекою.

2. Контроль за проведенням робіт з підвищеною небезпекою та дотриманням правил безпеки.

3. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.

4. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.

5. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.

6. Дія електричного струму на організм людини.

7. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
8. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.
9. Умови ураження людини електричним струмом.
10. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою.
11. Напруга кроку та дотику.
12. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.
13. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Тема № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

1. Підходи досягнення чітких критеріїв до оцінки пожежовибухонебезпеки технологічних процесів.
2. Класифікація приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
3. Класифікація будівель за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
4. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.
5. Класифікація будівель та споруд за ступенем вогнестійкості.
6. Призначення та принцип дії систем пожежної сигналізації.
7. Системи пожежогасіння: поділ за видом вогнегасного засобу, за принципом дії.
8. Системи протидимного захисту: призначення, що забезпечують.
9. Системи оповіщення людей про пожежу і керування евакуацією.
10. Системи пожежного спостереження: призначення, що забезпечують.
11. Вогнезахист конструкцій: призначення, чим здійснюється.
12. Протипожежні перешкоди: призначення, види перешкод.
13. Пожежний інвентар: що належить до інвентарю, призначення.
14. Пожежний інструмент: що належить до інструменту, призначення.
15. Вогнегасники: призначення, види, принцип дії.
16. Дії особи, яка виявила ознаки пожежі (горіння).
17. Дії посадової особи об'єкта, що прибула на місце пожежі.
18. Дії під час проведення евакуації та гасіння пожежі.
19. Дії особи, яку пожежа застала у приміщенні.
20. Заходи щодо рятування потерпілих з будинків, які горять, та під час гасіння пожежі.
21. Перша допомога при опіках.
22. Перша допомога при отруєнні чадним газом.
23. Спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум): призначення, проведення.
24. Інструктажі з питань пожежної безпеки: види, призначення.
25. Спеціальні об'єктові навчання і тренування: види, призначення.

Таблиця № 6. Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

№	Модулі*	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max
1.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей у тому числі:	4	4,5	7,5	18,0	30,0
	змістовний модуль перший	1	4,5	7,5	4,5	7,5
	змістовний модуль другий	1	4,5	7,5	4,5	7,5
	змістовний модуль третій	1	4,5	7,5	4,5	7,5
	змістовний модуль четвертий	1	4,5	7,5	4,5	7,5
	Разом за змістовними модулями*	x	x	x	18,0	30,0
Разом					18,0	30,0

Система оцінювання знань з дисципліни складається з поточного й підсумкового контролю. Поточний контроль знань здобувачів проводиться з використанням індивідуальних завдань, які виконує здобувач індивідуально. Підсумковий контроль знань проводиться за результатами вивченого матеріалу, отриманих балів. За навчальним планом передбачено екзамен з навчальної дисципліни. Передбачено підготовку тез доповідей, наукових публікацій, виступи на щорічних тематичних «круглих столах», міжнародних та всеукраїнських конференцій здобувачів вищої освіти. Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління з метою нейтралізації загроз різного характеру та впровадження резервів, оптимальних управлінських рішень.

8.5.2. Наукова робота здобувачів вищої освіти

Під час вивчення навчальної дисципліни «Основи охорони праці» здобувачі вищої освіти мають можливість прийняти участь у неформальних освітніх заходах та підготувати наукові доповіді, есе щодо обраної тематики дослідження:

- щорічний тематичний «круглий стіл» до Всесвітнього Дня водних ресурсів (соціальні навички, екологічні знання, адаптація до глобальних змін);
- щорічний тематичний «круглий стіл» до Всесвітнього Дня Землі (соціальні аспекти, екологічні аспекти, економічні аспекти, особливості співпраці, прийняття рішень, відповідальність, результативне партнерство);
- студентська науково-теоретична конференція на базі університету;
- міжнародні та всеукраїнські конференції здобувачів вищої освіти.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає підготовку індивідуальних робіт у вигляді доповідей (презентацій) щодо досліджуваних питань.

Навчальна дисципліна передбачає проведення дискусійних лекцій та тематичних занять з урахуванням змістовного наповнення модулів.

За результатами наукової роботи та участі у тематичних «круглих столах», міжнародних та всеукраїнських конференціях здобувачів вищої освіти готуються збірки тез доповідей, які представлено у освітній платформі Moodle та в Інституційному репозитарії Миколаївського національного аграрного університету.

8.6. Питання до поточного та підсумкового контролю

1. Нормативно-правова база ЄС у сфері безпеки і гігієни праці щодо гармонізації умов безпеки та гігієни праці на виробництві.
2. Розвитку українського законодавства у сфері безпеки і гігієни праці, узгодження національного законодавства з нормативно-правовою базою Європейського Союзу.
3. Система охорони праці та її елементи, управління безпекою праці.
4. Конституція України як гарант конституційного права тих хто працює на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності
5. Конституція України як гарант соціальних прав на охорону праці соціально захищених робітників.
6. Правове регулювання охорони праці у Кодексі законів про працю.
7. Регулювання відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища у Законі України «Про охорону праці».
8. Пожежна безпека, питання захисту населення від пожеж у Кодексі цивільного захисту України.
9. Злочини проти безпеки виробництва, адміністративна та кримінальна відповідальність посадових осіб і працівників підприємств за порушення законодавства про охорону праці.
10. Реєстр нормативно-правових актів охорони праці, формування єдиного обліку та інформаційного фонду цих актів.
11. Здійснення державного управління охороною, компетенції та повноваження органів державного управління охороною праці.
12. Державний нагляд за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.
13. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці на підприємстві.
14. Суб'єкт управління охороною праці на підприємстві його організаційна форма та підпорядкування.
15. Суб'єкт співпраці роботодавця з найманими працівниками та їх представниками, призначення та її склад.
16. Забезпечення роботодавцем додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.
17. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці, мета атестації та відповідальність за її проведення.
18. Вивчення факторів виробничого середовища і трудового процесу під час атестації робочих місць за умовами праці.
19. Дослідження шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища під час атестації робочих місць за умовами праці.
20. Оцінка технічного стану виробничого обладнання під час атестації робочих місць за умовами праці.
21. Результати комплексної оцінки робочого місця під час атестації робочих місць за умовами праці, відомості про результати атестації робочих місць.
22. Виконання вимог Закону України «Про охорону праці» щодо навчання з питань охорони праці на підприємствах, види навчання.
23. Організація спеціального навчання та перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві.

24. Організація та проведення інструктажів з охорони праці на підприємстві осіб, які приймаються на постійну чи тимчасову роботу.
25. Організація та проведення інструктажів з охорони праці з працівниками при подальшій роботі на підприємстві.
26. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи на підприємствах.
27. Загальні поняття про виробничий травматизм та професійні захворювання, нещасний випадок на виробництві.
28. Причини виникнення та класифікація заходів щодо попередження та усунення причин виробничого травматизму і професійної захворюваності.
29. Фізична праця, функціональний стан організму людини при фізичній праці, зниження працездатності при фізичній роботі.
30. Розумова праця, функціональний стан організму людини при розумовій праці, психологічні ознаки стомлення при розумовій роботі.
31. Працездатність, фактори працездатності, вплив інтенсивності роботи на працездатність.
32. Тимчасове зниження працездатності під впливом навантаження, ознаки розвитку стомлення при фізичній та розумовій роботі.
33. Патологічний стан людини, що розвивається внаслідок хронічної фізичної чи психологічної перенапруги, прояв та ознаки перевтоми.
34. Основні поняття про умови праці за Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.
35. Фактори середовища і трудового процесу які викликають професійну патологію, тимчасове або стійке зниження працездатності, їх характеристика та класифікаційні ознаки.
36. Основні показники мікроклімату повітря робочої зони, їх вплив на організм працюючих.
37. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії атмосферного тиску.
38. Вплив електромагнітних полів на організм людини, первинні та клінічні прояви дії електромагнітної енергії.
39. Умови праці при дії неіонізуючих електромагнітних полів та випромінювань, захист людини від небезпечного впливу електромагнітних випромінювань.
40. Поняття «іонізуюче випромінювання», види випромінювань, шляхи надходження радіоактивних речовин до людського організму.
41. Особливості дії іонізуючого випромінювання на організм людини, внутрішнє опромінення організму.
42. Основні принципи радіаційної безпеки, засобами захисту від дії іонізуючого випромінювання на організм людини.
43. Шум у виробничих умовах, негативний вплив шуму на продуктивність праці та здоров'я людини.
44. Шумова хвороба, захист людей від шкідливого впливу шуму.
45. Інфразвук, джерела інфразвуку, класифікація, несприятливий вплив на організм людини.
46. Засоби та методи боротьби з інфразвуком на робочих місцях, визначення класу умов праці та контроль за рівнем виробничого шуму.
47. Ультразвук, вплив звукових і ультразвукових коливань на організм робітників, боротьба із ультразвуком.
48. Вібрація, причини появи вібрації, способи передачі вібрації на тіло людини.

49. Виробнича вібрація, вплив вібрації на організм людини, гігієнічне та технічне нормування вібрації.
50. Виробниче освітлення приміщень, класифікація, вплив на емоційний стан, працездатність, продуктивність і безпеку праці працівника.
51. Організація штучного освітлення виробничих приміщень, джерела штучного освітлення.
52. Іонізація повітря, ступінь іонізації повітря, види іонів та їх вплив на тих хто працює.
53. Види іонізації повітря, біологічна дія іонізованого повітря на організм людини.
54. Хімічний фактор виробничого середовища, як фактор розвитку загальних та професійних захворювань.
55. Виробничий пил, елементи гігієнічної характеристики виробничого пилу.
56. Ефект сумачії дії виробничого пилу на організм людини, захворювання, які пов'язані зі шкідливим впливом пилу на здоров'я працюючої людини.
57. Біологічні фактори небезпеки, їх властивості, збудники інфекційних захворювань, джерела інфекції та шляхи розповсюдження епідемічного процесу.
58. Профілактика інфекційних захворювань, основні методи профілактики інфекцій.
59. Поняття про вірус, *основна небезпека, вірусна пандемія та епідемія.*
60. SARS-CoV-2, теорія походження вірусу, джерела інфекції, стримання поширення COVID-19 у світі та в Україні.
61. Шляхи поширення вірусу SARS-CoV-2, зберігання збудника на поверхнях.
62. Дія вірусів на організм, особливості пневмонії COVID-19.
63. Основні симптоми COVID-19, захисна реакція людини на дію вірусу.
64. Головні стадії розвитку коронавірусної хвороби, вплив COVID-19 на різні частини тіла людини.
65. Профілактика коронавірусу та зменшення ризику його поширення, правила захисту в умовах пандемії.
66. Запобігання поширенню інфекції COVID-19, захист здоров'я тих хто працює в умовах карантину.
67. Самоізоляція, як засіб зупинки розповсюдження вірусу COVID-19, правила самоізоляції.
68. Генеральний план підприємства, принципи формування плану підприємства.
69. Санітарно-захисна зона підприємства, підпорядкування території санітарно-захисної зони.
70. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства.
71. Вимоги до виробничих та допоміжних приміщень.
72. Робоче місце, як основна ланка виробничого процесу й елемент структури підприємства, раціональне планування робочого місця.
73. Допуск до ведення робіт з підвищеною небезпекою на підприємстві, наряд допуск на виконання робіт підвищеної небезпеки.
74. Відповідальність за безпеку виконання за нарядом-допуском робіт, обов'язки осіб щодо організації проведення робіт підвищеної небезпеки.
75. Підготовка робочого місця і допуск бригади до роботи, контроль за проведенням робіт за наряд-допуском та дотриманням правил безпеки.
76. Оформлення наряд-допуск на виконання робіт підвищеної небезпеки.

77. Вимоги безпеки до технологічного обладнання, методи забезпечення безпеки.
78. Поразка людини електричним струмом, вплив електричного струму на організм людини.
79. Характер впливу електричного струму на організм людини, наслідки ураження.
80. Шляхи проходження струму через тіло людини, їх вплив на організм людини.
81. Захист працюючих на підприємстві від електротравматизму.
82. Перша допомога при ураженні електричним струмом.
83. Категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою, методика визначення категорій.
84. Класифікація будівель та споруд за ступенем вогнестійкості.
85. Загальні поняття про технічні засоби протипожежного захисту, їх склад, призначення.
86. Пожежний інвентар та інструмент, як засіб ліквідації невеликих осередків пожежі у початковій стадії їх розвитку, їх склад, призначення.
87. Припинення горіння вуглекислотними вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
88. Припинення горіння порошковими вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
89. Припинення горіння пінними вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
90. Припинення горіння аерозольними вогнегасниками, принцип дії, механізм гасіння.
91. Дії кожного хто виявив ознаки пожежі (горіння).
92. Дії посадової особи об'єкта, що прибула на місце пожежі.
93. Дії під час проведення евакуації та гасіння пожежі.
94. Дії особи яку пожежа застала у приміщенні.
95. Заходи щодо рятування потерпілих з будинків, які горять, та під час гасіння пожежі.
96. Перша допомога при опіках.
97. Перша допомога при отруєнні чадним газом.
98. Організація та проведення спеціального навчання (пожежно-технічний мінімум) та перевірки знань з пожежної безпеки на підприємстві.
99. Організація та проведення інструктажів з питань пожежної безпеки на підприємстві.
100. Організація та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань на підприємстві.

8.7. Рейтингова оцінка знань з дисципліни та схема поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Вміння оцінювати ситуацію є вагомою перевагою для будь-якого фахівця, особливої актуальності набуває питання у підготовці фахівців інженерного спрямування. Отримані знання й навички дозволяють здобувачеві оцінити ситуацію, виявити можливі причинно-наслідкові залежності та обґрунтувати напрями нейтралізації (упередження) загроз, визначити можливості впровадження внутрішніх резервів, залучення зовнішніх джерел, обґрунтувати оптимальні (дієві, ефективні, результативні) управлінські рішення. Здобувач має можливість навчитися працювати

з інформаційною базою, збирати, обробляти та узагальнювати аналітичну інформацію.

Актуальність тематики, що висвітлюється у навчальному курсі, обумовлює важливість отримання знань та вмінь з метою практичного використання в умовах виробництва, у тому числі з метою обґрунтування управлінських рішень, упередження можливих загроз. Розуміння процесів та явищ здобувач опанує під час лекційних й практичних занять, консультацій з навчальної дисципліни, проведення самостійної роботи. Самостійна робота здобувача сприяє поглибленню професійних знань, проведення поглиблених досліджень за тематикою навчального курсу. Вагомим для розуміння процесів є творчий підхід, який здобувач може реалізувати обравши тематику, яка відображає можливості розширення сфери інтегральних, загальних та фахових компетенцій. Основною метою проведення поглиблених досліджень є формування практичних навичок, вміння аналізувати процеси та явища, обґрунтовувати можливі рішення, робити висновки та узагальнювати практичні напрями щодо розвитку суб'єкту ринку. Проводити підготовку до комплексної оцінки діяльності суб'єкту ринку, за потребою.

Навчальна дисципліна «Основи охорони праці» є самостійною дисципліною у процесі вивчення якої здобувач опанує різні матеріали: нормативні документи, літературні джерела з питань теоретичної сутності, методики оцінки, напрямів й етапів проведення аналітичних досліджень, аналітичні довідки, вивчає методики оцінки процесі та явищ, методи збирання й обробки аналітичної інформації. При вивченні дисципліни використовуються можливості виконання індивідуальних завдань, підготовки наукових публікацій, формування доповідей, участі у щорічних тематичних «круглих столах», міжнародних та всеукраїнських конференціях здобувачів вищої освіти.

Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління, у тому числі з метою нейтралізації загроз, впровадження резервів з метою забезпечення розвитку підприємства. Здобувач повинен вміти проводити експрес-аналіз небезпек, комплексну оцінку діяльності підприємства, використовувати експертні методи дослідження тощо. Здобувач повинен використовувати знання, логіку мислення, досвід та інтуїцію.

Таблиця № 7. Форма поточного та підсумкового контролю знань

№	Змістові модулі	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max
	Змістовий модуль № 1.					
1.	Аудиторна робота					
	аналітична оцінка, виявлення причинно-наслідкових залежностей	4	2,3	3,75	9,2	15,0
	проміжний контроль	1	0,8	2,0	0,8	2,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей.	4	1,1	1,75	4,4	7,0
	Разом за змістовним модулем 1	x	x	x	14,4	24,0

Змістовий модуль № 2.						
1.	Аудиторна робота					
	аналітична оцінка, виявлення причинно-наслідкових залежностей	3	2,3	3,75	6,9	11,25
	проміжний контроль	1	0,6	1,5	0,6	1,5
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей.	3	1,1	1,75	3,3	5,25
	Разом за змістовним модулем 2	x	x	x	10,8	18,0
Змістовий модуль № 3.						
1.	Аудиторна робота					
	аналітична оцінка, виявлення причинно-наслідкових залежностей	2	2,3	3,5	4,6	7,0
	проміжний контроль	1	0,4	2,0	0,4	2,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей.	2	1,1	1,5	2,2	3,0
	Разом за змістовним модулем 3	x	x	x	7,2	12,0
Змістовий модуль № 4.						
1.	Аудиторна робота					
	аналітична оцінка, виявлення причинно-наслідкових залежностей	1	2,0	3,0	2,0	3,0
	проміжний контроль	1	0,8	2,0	0,8	2,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей.	1	0,8	1,0	0,8	1,0
	Разом за змістовним модулем 4	x	x	x	3,6	6,0
Разом по чотирьох змістових модулів					36,0	60,0
Екзамен					24,0	40,0
Разом					60,0	100,0

Таблиця № 8. Шкала оцінювання ECTS

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	3 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)*
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)*

* Оцінка FX та F у залікову книжку здобувача вищої освіти не виставляється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ.

Шкала оцінювання на екзамені

Традиційна 4-х бальна оцінка успішності (національна)	Бали	Оцінка в балах
Відмінно	5	37 - 40
Добре	4	31 - 36
Задовільно	3	24 - 30
Незадовільно	2	0 - 23

Здобувачі вищої освіти до екзамену повинні отримати 36 балів за шкалою ЕКТС за виконані завдання.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, яке передбачення навчальною дисципліною

З метою поширення знань щодо застосування дистанційних технологій у освітньому процесі було запроваджено програмний продукт, який дозволяє значно розширити можливості спілкування усіх учасників освітнього процесу. Програмний продукт встановлено на освітній платформі Moodle, до якої мають доступ усі учасники освітнього процесу. Jitsi - комунікаційний клієнт, що підтримує здійснення голосових викликів, відеодзвінків і обмін миттєвими повідомленнями. З сервісних функцій можна відзначити організацію телеконференцій, запис розмов, надання віддаленого доступу до робочого столу, передача файлів, повідомлення про пропущені виклики, імпорт адресної книги Google Contacts, використання фільтрів. Організації відеоконференцій підтримується на базовому рівні. Можливо створювати багатопрокольні телеконференції, в яких можуть брати участь користувачі різних мереж, об'єднати різні дзвінки в телеконференцію.

Jitsi Meet - це безкоштовне програмне забезпечення з відкритим кодом для відеоконференцзв'язку. Програмний продукт має суттєву кількість переваг. Маємо надію на зручне та корисне його використання у освітньому процесі та організації різних видів online заходів. Особливої актуальності набуває питання у контексті карантинних обмежень, які спонукають до широкого використання різних видів online технологій у освітньому процесі.

Під час викладання навчальної дисципліни «Основи охорони праці» використовуються усі можливості освітньої платформи Moodle. Проводяться тематичні наукові заходи різників рівнів, семінари та вебінари за участі зовнішніх стейкхолдерів, у тому числі потенційних роботодавців.

10. Перелік рекомендованих літературних джерел

Перелік рекомендованих джерел

10.1. Базова література

1. Курепін В. М. Основи охорони праці : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти аграрної галузі. Миколаїв : МНАУ, 2022. 347 с.
2. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с.
3. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / В. М. Курепін, Д. Д. Марченко, Д. В. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с.
3. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.,2019 – 454 с.

4. Основи охорони праці [Електронний ресурс] : метод. реком. щодо виконання завдань дистанційного навчання під час карантину для студентів денної форми навчання МНАУ з дисципліни "Основи охорони праці" освітнього ступеню: "Бакалавр" / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 52 с.
5. Курепін В.М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя [Електронний ресурс] / В. М. Курепін : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с.

10.2. Допоміжна література

1. Васійчук В.О., Гончарук В.С., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2019.- 384 с.
2. Цивільний захист : підруч. / О. І. Запорожець та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 264 с.
3. Основи охорони праці / [В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін.]; за ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2019. – 480 с.
4. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третьякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.,2019 – 454 с.
5. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 1. «Вступ. Загальні питання охорони праці» : план конспект для самостійної роботи студентів МНАУ та дистанційного навчання з дисципліни «Основи охорони праці» / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 33 с.
6. Основи охорони праці: модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 2. «Правові та організаційні основи охорони праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 25 с.
7. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 3. «Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК» : конспект лекцій / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с.
8. Основи охорони праці : змістовий модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 4. «Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с.
9. Основи охорони праці : змістовий модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 5. «Основи фізіології та гігієни праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 20 с.
10. Основи охорони праці : змістовий модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 6. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 61 с.
11. Основи охорони праці : змістовий модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 7. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021с. 41.
12. Основи охорони праці : змістовий модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 8. «Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств» : конспект лекції / уклад : В.М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 32 с.
13. Основи охорони праці : змістовий модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 9. «Загальні вимоги безпеки. Електробезпека» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 36 с.

14. Основи охорони праці : змістовний модуль № 4. «Основи пожежної безпеки». Тема № 10. «Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 45 с.
15. Охорона праці в галузі : змістовний модуль 1 «Нормативно-правові акти охорони праці». Тема 1 «Соціальний діалог та партнерство з питань охорони праці в Україні» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 29 с.
16. Охорона праці в галузі : змістовний модуль № 1. Нормативно-правові акти охорони праці. Тема 2. Правове регулювання організації охорони праці в Україні : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 21 с.
17. Курепін В. М. Інноваційні технології в сучасному землеробстві // Тенденції та виклики сучасної аграрної науки: теорія і практика : матеріали III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Київ, 20-22 жовтня 2021 року. Київ : НУБіП, 2021. С. 152-155.
18. Курепін В. М. Особливості системи управління охороною праці в аграрних підприємствах: економічні аспекти розвитку. Modern Economics. 2021. № 29(2021). С. 107-114.
19. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління розвитком персоналу та його конкурентноспроможністю // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 104-107.
20. Запорожець Д. В., Курепін В. М. Дослідження виробничого травматизму та професійних захворювань // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 212-214.
21. Курепін В.М. Особливості виконання функцій з охорони праці посадовими особами підприємств // Актуальні проблеми трудових відносин під час воєнного стану : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 27 квітня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 32-34.
22. Курепін В. М. Використання ризик орієнтованого підходу у системі управління охороною праці на підприємстві // Економіко-правові дискусії : матеріали III міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 30 квітня 2022 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2022. С. 135-138.
23. Курепін В. М., Блащук В. В. Вдосконалення правового регулювання трудових відносин в Україні: суспільні та приватні інтереси // Економіко-правові дискусії : матеріали III міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 30 квітня 2022 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2022. С. 335-338.
24. Блащук В. В., Курепін В. М. Запобігання виробничим ризикам заснованих на принципах усунення небезпек // Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків, м. Львів, 12 травня 2022 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. С. 106-107.
25. Курепін В. М. Пріоритети державної політики щодо розвитку трудових відносин в умовах воєнного часу на підприємствах аграрного профілю // Незалежність України: права людини та національна безпека : матеріали Другої міжнародної науково - практичної конференції, м. Львів, 20 травня 2022 р. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2022. С. 333-336.
26. Демченко А. В. Реформи ринку праці під час карантинних заходів у зв'язку з поширенням COVID-19 в Україні // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 17-20.
27. Сміренін В. О. Кодекс законів про працю України як інструмент системи управління безпекою та здоров'ям працівників на підприємствах аграрного профілю // Розвиток

- територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 88-91.
28. Єгіазарян А. С. Умови праці та фактори їх формування // Перспективна техніка і технології – 2021 : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, 21-23 вересня 2021 р., м. Миколаїв. Т. 1 / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 40-43.
29. Дуда Є. О. Порівняльна характеристика фізичної та розумової праці // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 84-86.
30. Курепін В. М. Особливості побудови систем та механізмів управління кадровою безпекою на аграрних підприємствах. *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 54-61.
31. Курепін В. М. Планування та фінансування заходів з охорони праці на підприємстві // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 16-17 листопада 2022 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. – С. 45 – 49.
32. Курепін В. М. Смертельні сюрпризи війни: як мінування території України може спричинити нещасні випадки // Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - Earth Day, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 10-13.
33. Курепін В.М. Система забезпечення безпеки праці та мінімізації випадків травматизму на малих аграрних підприємствах // Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., 4-5 травня 2023 року, м. Одеса. Одеса : ОДАБА, 2023. С. 141-145.
34. Піндера М.В., Курепін В. М. Фактори зниження нещасних випадків та травматизму на підприємствах аграрного профілю // Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : зб. наук. праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків та XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. 11 травня 2023 р. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. С. 146-148.
35. Курепін В. М. Забезпечення трудових прав в умовах воєнного стану // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр.наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 17 травн. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС 2023. С. 316-319.
36. Лотарева Д. Використання інноваційних технологій та методів управління виробничими процесами за допомогою штучного інтелекту // Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 77-80.
37. Іваненко В. С. Деякі методи оцінки професійних ризиків // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 55-59.
38. Лотарева Д. В. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 86-90.
39. Іваненко В. С., Бризгалов М. В. Розробка та впровадження інструкцій з охорони праці на підприємствах аграрного профілю // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека:

історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 20-23.

40. Рибачек Є. С. Статус служби охорони праці на малих і середніх сільськогосподарських підприємствах // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 46-49.

41. Іваненко В. М. Практичні аспекти адаптації законодавства ЕС у сфері безпеки і гігієни праці в Україні // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни : матеріали 35-ої студ. наук.-теорет. конф., 22-24 березня 2023 року, м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 74-78.

42. Пряслова Н. М. Працювати, не можна зупинятися: страхування бізнесу під час воєнного стану // Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 16-19.

43. Курепін В. М., Пряслова Н. М. Оцінка ризиків на робочому місці – підхід для малих і середніх підприємств // OSHAgrо – 2023 : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 55-57.

44. Курепін В. М. Практичні аспекти керування професійними ризиками на підприємствах // OSHAgrо – 2023 : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 57-60 с.

45. Іваненко В. С., Курепін В. М. Наближення національного законодавства до міжнародних норм з питань безпеки праці // OSHAgrо – 2023: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 66-69.

46. Kurapin V. Innovative security technologies in the management of business facilities // Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ломжа - Харків, 14 березня 2024 р.). Ломжі ; Харків : ПЗВО "Харківський технологічний університет "ШАГ" ; MANS в Ломжі. 2024. Ч. 1. С. 286-294.

47. Курепін В. М. Ключові напрямки розвитку ІТ інновацій в агробізнесі // Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання продукції рослинництва : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 21-22 березня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 189-192.

48. Курепін В. М., Лимар О. О. Оцінка стану кадрової безпеки аграрних підприємств за допомогою відповідних індикаторів діяльності (in English). Modern Economics. 2024. № 43(2024). С. 41-50.

49. Курепін В. М., Курепін В. М. Безпека в умовах війни: виклики та загрози, шляхи вирішення. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 74-75.

50. Курепін В. М. Оцінка ризиків на підприємстві: планування, практичні дії щодо профілактики виробничого травматизму. Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 64-69.

51. Іваненко В.С. Залучення фахівців сторонніх служб для проведення оцінки ризиків на робочому місці // OSHAgrо – 2023 : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 69-71.

10.3. Законодавчо-нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

2. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
3. Кодекс законів про працю України від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-XIV>.
4. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
5. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 11 лютого 2024 року N 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.
6. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-p.

10.4. Інтернет джерела

1. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 1. «Вступ. Загальні питання охорони праці» : план конспект для самостійної роботи студентів МНАУ та дистанційного навчання з дисципліни «Основи охорони праці» / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 33 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9865>.
2. Основи охорони праці: модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 2. «Правові та організаційні основи охорони праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 25 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9866>.
3. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 3. «Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємствах АПК» : конспект лекцій / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9867>.
4. Основи охорони праці : змістовий модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 4. «Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9868>.
5. Основи охорони праці : змістовний модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 5. «Основи фізіології та гігієни праці» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 20 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9869>.
6. Основи охорони праці : змістовий модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 6. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (загальні положення, фізичні фактори впливу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 61 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9870>.
7. Основи охорони праці : змістовний модуль № 2. «Основи фізіології, гігієни праці». Тема № 7. «Характеристика умов праці, факторів та обставин трудового процесу і виробничого середовища, що впливають на здоров'я та працездатність (хімічні, біологічні фактори впливу; фактори трудового процесу)» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021с. 41. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9871>.
8. . Основи охорони праці : змістовний модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 8. «Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення підприємств» : конспект лекції / уклад : В.М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 32 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9872>.
9. Основи охорони праці : змістовний модуль № 3. «Основи виробничої безпеки». Тема № 9. «Загальні вимоги безпеки. Електробезпека» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 36 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9873>.

10. Основи охорони праці : змістовний модуль № 4. «Основи пожежної безпеки». Тема № 10. «Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 45 с.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9874>.

10.5. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів, розробка інформаційного центру Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua/> – інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
4. <http://www.dnopr.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.
5. <https://mepr.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.
6. <https://pd.dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Південного міжрегіонального управління Державної служби України з питань праці.
7. <https://mk.dsns.gov.ua/> – Офіційний сайт Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Миколаївській області.
7. https://www.ua-region.com.ua/14373101#google_vignette - Офіційний сайт Управління з питань цивільного захисту Миколаївської обласної державної адміністрації.
8. <https://ecolog.mk.gov.ua/> - Офіційний сайт Управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної державної адміністрації
9. <https://uprns.mkrada.gov.ua/> - Офіційний сайт Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаєві.

11. Доступ до матеріалів

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням — <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=166>.

Результати тематичних «круглих столів» з питань національної (економічної) безпеки узагальнюються у Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/mod/folder/view.php?id=29967>.

Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

Офіційні сайти для збору та обробки інформації (інтернет джерела).

Робоча програма розроблена:
кандидат економ. наук,
доцент кафедри методики професійного
навчання

Вячеслав КУРЕПІН